Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 96 (13891) | 1975 оной апрелиин 24, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

Советскэ Союзай гадаадын ленинскэ политика—эб найрамдалай арадуудай хани барисаанай политика, империализмда, хархис байдалда дайнда эсэргүүгээр тэмсэжэ байhан бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлдэг политика мандаха болтогой!

КПСС-эй XXIV съездын зохёоhон эб найрамдалай программын үзэл суртал мандаг лэ!

(1975 оной Майн 1-дэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан Уряануудhaa).

ҮЕ САГАЙ ИЛАЛТА ТҮГЭС ТУГ

...т хүнүүд социально-...ческэ, суртал бодолой ...нэгэдэлтэйгээр, ленин...партиие нягтаар тойроч ...на, КПСС-эй XXV ...ые нэрэтэй солотой... угтаха хүсэл эрмэлзэл... Владимир Ильич Ле...түрэhөөр 105 жэлэй ...таба. ...нэй суртал hургаал... туг доро совет арад ... дээрэ түрүүшын социалис общество байгуулаа. ...ороноо хамгаалгын ... дайнай жэлнүүдтэ ленинскэ Коммунис парти фашизмтай тэмсэлдэ совет хүнүүдые батаар нэгэдүүлээ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда совет арадай ба эдэнэй армиин туйлаhан Илалтын 30 жэлэй ойе түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн hаяар тэмдэглэхэ юм. Ажахын ба соёлой байгуулалтада туйлаhан амжалтанууднай Ильичэй нэрэтэй холбоотой.

Ленинэй суртал hургаалнууд КПСС-эй XXIV съезд дээрэ hайшаагдан абтаhан эб найрамдалта программа дотор улам хүгжөөгдэhэн байна. КПСС-эй Центральна Комитедэй hаяхан болоhон Пленумэй дүнгүүдые совет хүнүүд зүбшэн хэлсэхэдөө, партиин XXIV съездын гадаадын политическэ хараа бодолые бэелүүлхын тула Политбюрогой, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй ажал ябуулгые нэгэн hаналтайгаар hайшаан, бүрин дэмжэнэ.

Коммунис парти ба Совет гүрэнэй үндэhэ hуури табигша марксизмын оюун бэлигтэ теоретик, уласхоорондын хүдэлмэришэн ангиин вождь, бүхы дэлхэйн ажалшадай багша ба хани нүхэрэй түрэhэн үдэрые совет арадгай хамта түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн омогорхол баяртайгаар тэмдэглэжэ байна.

Гайхамшагта hара үдэртэ зорюулагдаhан баярай суглаан апрелиин 22-то Москвада болобо.

Нийслэл хотын ба Москва шадарай үйлэдбэриин түрүүшүүл, партиин ветеранууд, эрдэм наукын, соёл культурын ажал ябуулагшад, Совет Армиин болон Флодой сэрэгшэд, партийна, совет, ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд Кремлиин Съездүүдэй ордон соо суглараhан байна. Гадаадын дипломадууд, харин оронуудhaa ерэhэн айлшад, совет ба гадаадын журналистнууд тэрээндэ хабаадалсаа.

17. час. **Нүхэд Л. И. Брежневэй, Ю. В. Андроповой, А. А. Гречкын, В. В. Гришинэй, А. А. Громыкын, А. Н. Косыгинай, Ф. Д. Кулаковой, К. Т. Мазуровай, А. Я. Пельшиин, Н. В. Подгорнын, Д. С. Полянскиин, М. А. Сусловай, П. Н. Демичевэй, Б. Н. Пономарёвой, М. С. Соломенцевой, Д. Ф. Устиновай, В. И. Долгихай, И. В. Капитоновой, К. Ф. Катушевай** ерэхэдэнь, сутлаанда хабаадагшад халуун альга ташалгаар угтаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай түрүүлэгшэнэр, КПСС-эй МГК-гай ба МК-гай секретарьнар, партиин ветеранууд, совет ба ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, сэрэгэй элитэ ехэ начальнигууд, СССР-эй лётчик-космонавтнууд эндэ байлсаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь **В. В. Гришин** баярай суглаа нээбэ.

Советскэ Союзай Гүрэнэй гимн зал соогуур hүр жабхалантайгаар соностоно.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь **М. А. Суслов** «Агуухэ Ленинэй захяа заабаряар» гэhэн элидхэл хэбэ.

(ТАСС).

АГУУЕХЭ ЛЕНИНЭЙ ЗАХЯА ЗААБАРЯАР

И. ЛЕНИНЭЙ ТҮРЭhӨӨР 105 ЖЭЛЭЙ ОЙДО ЗОРЮУЛАГДАЖА, МОСКВАДА БОЛОhОН БАЯРАЙ ЗАСЕДАНИ ДЭЭРЭ

НҮХЭР М. А. СУСЛОВАЙ ХЭhЭН ЭЛИДХЭЛ

...д! Владимир Ильич ...түрэhэн үдэр совет ... болон бүхы дэлхэйн ...шадай ажабайдалда ...ехэ, эгээл гэрэлтэ ...hайндэрнүүдэй нэгэн ...ой юм. Ленинэй нэрэ ...түрүү хүн түрэлтэндэ ...машагүй ехэ хүндэтэй. ...олюционно ухаан бодо... ...эхээр хүгжөөн, ре...ционно үйлэ ябуулгые ...ар ехээр бэелүүлhэн ...Ленин марксизмые шэ...дэ шатада хүргэhэн ...бүхы дэлхэйн хэмжээ... ...капитализмhaa социа...орохо жама ёhонүү...ирүүлжэ, общественые ...ционно ёhоор хубил... ...эл зүб зам хүдэлмэ... ...ангида, бүхы ажал... ...аhан байна. ...Ленин мүнөөнэй үе ... ухаан бодол, нэрэ ...болон hэшхэлые баг... ...шэнэ түхэлэй проле... ...партиие байгуулагша мүн. Агуухэ Октябриин Социалис революци тэрэнэй хүтэлбэри доро илаа, дэлхэйн дээрэхи түрүүшын социалис гүрэн болохшо Соведүүдэй Республика байгуулагдаа, мүн тэрэнэй хүтэлбэри доро социализм байгуулагдажа эхилhэн юм.

В. И. Ленинэй түрэhэн үдэрые hайндэрлэн тэмдэглэхэ гэшэ бидэндэ, совет хүнүүдтэ, гүн гүнзэгы удхатай юм. Бидэнэр жэл бүхэндэ ябажа гараhан замаа Ленинэй захяа заабаринуудтай зэргэсүүлэн хаража, амжалтануудаа тэрээгээр сэгнэжэ, ерээдүйдэ бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлдогбди.

Ленинэй түрэhөөр 105-дахи жэлэй ойе манай орон айхабтар ехэ политическэ болон ажалай дэбжэлтын оршон байдалда. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ амжалтануудые туйлан тэмдэглэжэ байна. Совет хүнүүд түрэл партиингаа XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаар маша ехээр эрмэлзэнэ. Хүдэлмэришэд, таряашад болон интеллигенциин мүнөөдэрэй зохёохы ажалынь хадаа түрүүшын табан жэлнүүдэй урма зоригто, абьяаста ажалай үргэлжэлэл болон хүгжэлтэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда болон дайнай hүүлээрхи жэлнүүдтэ совет арадай харуулhан баатар габьяата илалтануудай үргэлжэлэл болон хүгжэлтэнь мүн.

Ленинизмын туг доро Советскэ Союзда коммунис общество байгуулагдана, дэлхэйн социалис байгуулалта хүгжэнэ, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй зэргэнүүд улам батаар жагсана, социальна болон национальна сүлөөрэлгын түлөө империализмда эсэргүүсэн тэмсэжэ байгаа түрүү хүсэнүүд шэнэ илалтануудые туйлана. Советскэ Союз болон социалис хани нэгэдэлэй бусад оронуудай шууд сэхээр бэелүүлжэ байгаа ленинскэ гадаадын политикын ашаар эб найрамдалай болон арадуудай аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдэ уласхоорондын түгшүүрилые hулаpуулхын түлөө тэмсэлдэ ехэ амжалтанууд туйлагдаа.

«Ленинизм хадаа мүнөөнэй дэлхэй дээрэ эгээл түрүү, нүлөө ехэтэй үзэл бодол, ерээдүйе гартаа бариха хүнүүдэй илагдашагүй үзэл бодол мүн», — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич Брежнев хэлэhэн байна. Харин хүн түрэлтэнэй ерээдүй — коммунис общество ха юм. Энэ общество тээшэ замые Ленинэй партиин хүтэлбэри доро совет арад анха түрүүн гаргажа ябана.

I. Совет арад—Ленинэй үнэн зүб замаар

...! Совет ороной бүхы ...коммунизм байгуул... ..., Ленинэй мэндэ ... эхилэгдэhэн, тэрэ... ...да захиhан агуухэ ... үргэлжэлэл, батад... ...н хүгжэлтэнь мүн. ...ис бүhэлэлгын айхасүү эрхэ байдалда, ... богонихон болзор ...инэй хараалhан зэ...рон доторнай индуст... ...бэелүүлэгдээ, хү...ахыда коллективиза..., соёлой эрид хү... болоо, совет ара...аха дүү, эбтэй эетэй ...ложо жагсаагдаа. Ву...аад онуудта социа...ажа, манай орон до...ар hуурижаhан бай...адахи хэдэн арбаад ...та арадай ажахые, ...ниитын харилсаа, ..., соёл культура ..., арад олониитын ... мэдэлгые дээшэ... ...хэрэгтэ бүри асари ...алтанууд туйлагдаа ...үлмэришэн ангиин, ...таряашадай, интел..., бүхы ажалшадай ...ата ажал хүдэлмэ...ар манай орон до...энги социалис об... байгуулагдаа гэжэ ... XXIV съезд тэм... байна.

...унизмын түлөө тэм... ...зүйлынь хадаа со... экономико байhан. ...байhаар. Юундэб ... тэрэ болбол олон ...хүнүүдэй ажабайда... ...гүн үндэhыень ... гэжэ Владимир ...шэhэн байна.

... дотор байгуулагда...тар ехэ экономиче... ...шадал коммунизмын ...ально-техническэ үн... ...байгуулха гэhэн ...программна зорил... ...дээрэнь бэелүүл... ...боломжо олгоно. Ма... — айхабтар томо ...альна гүрэн мүн. ... олон hалбаритай, ...түрүү техникээр зэб... ...промышленность ...амжалтатайгаар хүгжэ...та хүдөө ажахытай... ...алиин айхабтар ехэ ... мэргэжэл түгэл...ууд манда бии. ...орон дэлхэйн про... ...үйлэдбэриин таба... ...хубиинь бэелүүлнэ. ... социализмын ...ниитын үйлэд... ...арахай hайнаар, ...айгаар хүгжөөхэ ... hүүлэй арбан ...туршада ороной на... ...доход хоёр дахин ..., промышленна продукци гаргалга 2,2 дахин нэмээ. Эдэ жэлнүүдтэ дүрбэ мянга шахуу гүрэнэй томо промышленна предприятинууд ашаглалгада оруулагдаа. Тэдэнэй дунда асари томо Волжско автомобильна завод, дэлхэй дээрэ эгээн томо Красноярска ГЭС болон Ленинградай атомна станци, Криворожско металлургическа заводтохи дэлхэй дээрэхи эгээл томо доменно пеэшэн бии. Камска автомобильна завод, Байгал-Амарай түмэр зам баригдажа эхилээ. Ашагта малтамалнуудай айхабтар ехэ шэнэ хэбтэшэнүүд ашаглагдажа эхилээ. Сибирь болон Дунда Азида нефть ба газ, Курска магнитна аномалида түмэрэй руда абтана.

Социалис арадай ажахын нугархай, хүсэтэй байhаниинь үшөө юун дээрэ харагданаб гэхэдэ, үйлэдбэриин бүхы hалбаринуудта шэнэ шэнжэтэй хубилалтанууд айхабтар түргэнөөр болоно. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар абтадаг промышленна болон хүдөө ажахын продукциин ургалтань хэлбэришэгүйгөөр нэмэнэ. Бүхы арадай ажахыдахи техническэ дэбжэлтые тодорхойлдог hалбаринууд болохшо машина бүтээлгэ болон электроэнергетикын, радиоэлектронико болон автоматизациин хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгын, хими болон прибор бүтээлгын үлэмжэ түргэнөөр хүгжөөгдэhэнэй ашаар совет индустриин доторой байгууламжань hайжарна.

Эрдэм техникын эрид ехэ дэбжэлтые социализмын бүлюу hайн талануудтай улам амжалтатайгаар холбожо шадаhанай ашаар лэ экономикын бүхы hалбаринууд айхабтар түргэнөөр хүгжэнэ, үйлэдбэридэ шэнэ шэнжэтэй хубилалтанууд болоно. Эрдэм ухаан гээшэ экономикын хүгжэлтые нилээд түргэдхэгшэ ёhотой үйлэдбэриин хүсэн болонхой. Эрдэм мэдэсын элдэб талаар эрдэмтэдэй хэжэ байгаа нээлтэ ололтонууд материальна үйлэдбэридэ урданайхиhaa түргөөр нэбтэрүүлэгдэжэ, тэрэниие үндэр техническэ үндэhөөр эрид хубилгахада туhална.

Байгша табан жэлэй жэл бүхэндэ 3.400 янзын шэнэ промышленна продукци олон хэhэгээр үйлэдбэрилэгдэдэг болоно. Энэнь үнгэрэгшэ табан жэлэйхидэ орходоо хоёр дахин ехэ. Парти саашадааше эрдэм техникэ хүгжөөлгэдэ тон ехэ анхарал хандуулжа, энээнэй үндэhөөр бүхы социалис экономикые саашадань дэбжээхэсэ эрмэлзэхэ юм.

Үйлэдбэриие улам гүргэнөөр томодхолго, тэрэнэй эмхидэлые нарижуулга манай общественын хүгжэлтын мүнөөнэй шатын шухала шэнжэнь болонхой. Промышленностьда, жэшээнь, энэ яажа бэелээб гэхэдэ, ажахын тоосоото нэгэдэлнүүд байгуулагдажа, мүнөө тэдэнэй тоо мянга хахад гаран болонхой. Иимэ нэгэдэлнүүдые хүгжөөхэ гээшэ үйлэдбэриин хүтэлбэрилгые нарижуулха, тэрэнэй аша үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хэгдэhэн ехэ алхам мүн.

Эмхидхэлэй шэнэ түхэл янзануудые хүдөө ажахыда нэбтэрүүлхэ ябадал ехэ удха шанартай гэжэ парти тоолодог. Мүнөө ажахы хоорондын 5.800 эмхинүүд ажаллажа, колхоз, совхозууд тэдээндэ хабаадана. Мүн агропромышленна комплекснууд улам ехээр дэлгэржэ байна. Эдэ бүгэдэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлээр хүгжөөн томодхохо хэрэгтэ, тэрэнэй оньhожоруулгын ба эмхидхэлэй хэмжээе дээшэлүүлгэдэ, хүдөө ажахын хүдэлмэриие индустриальна хүдэлмэриин нэгэ янзань болгохо хэрэгтэ урданайхиhaa улам таатай эрхэ нүхэсэл бии болгоно.

Хүдөө нютагуудта партиин бэелүүлжэ байгаа политикань ленинскэ аграрна политикые шэнэ эрхэ байдалда таарал-дуулан, зохёохы ёhоор хүгжөөhэн ябадал мүн. Тэрэниие зохёон найруулгада КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленум илангаяа ехэ үүргэтэй. Энэ Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев тон шухала элидхэл хэhэн байна. Парти хүдөө ажахын материально-техническэ үндэhэ hуурине, колхоз, совхозуудай экономикые али бүхы талаар бэхижүүлхэ, мүн үйлэдбэриие оньhожоруулhанай, хими нэбтэрүүлhэнэй, газар дайда үргэнөөр hайжаруулhанай ашаар үйлэдбэриие улам эршэдхэхэ гэhэн хараа шугам эрид шууд бэелүүлнэ.

Арбан жэлэй туршада хүдөө ажахыда хэгдэжэ байгаа бүхы янзын ажал хүдэлмэринүүдтэ 195 миллиард түхэриг капитальна hомололго зорюулагдаhан байна. Энэмнай, нүхэд, совет засагай үнгэрhэн урдахи бүхы жэлнүүдэйхиhээ хоёр дахин ехэ. Партиин зохёоhон хараа шугамынь улам hайн, улам ехэ үрэ дүн олгоно. Удаан сагай туршада ороохо таряанай жэлэй дунда зэргын ургаса нэгэл хэмжээндэ шахуу байдаг байhан юм. Харин мүнөө тэрэ нилээд дээшэлээ. Мал ажал шууд хүгжөөгдэнэ, тэрэнэй, ашаг шэмэнь улам ехэдэнэ. Хүдөөгэй хүн зоной ажалай, ажаhуудалай шэнжэ шанар үндэhөөрөө хубилна. Мүнөө хүдөөгэй зоной бүхы байдалынь городой байдалда адли дүтэрхы болоно байнхай. Тиин хүдөө ажахыдамнай нилээд ехэ хубилалта болоо гэжэ найдамтайгаар хэлэжэ болоно. Россин хара хүрьhэтэ бэшэ нютагуудта хүдөө ажахы дэбжээхэ программа бэелүүлхэ гээшэ айхабтар ехэ удха шанартай байха юм. Энэ программые совет хүнүүд абьяас урматайгаар хүлеэн абаа.

Нүхэд! Нэгэ хэды саг үнгэрөөд байхада, бидэнэр манай ороной хүгжэлтын түүхэдэхи үшөө нэгэ хуудаhые hэхэжэ, үшөө нэгэ алдарта табан жэлэй үрэ дүн согсолхомнай. Партиин XXIV съездhээ хойшо үнгэрhэн жэлнүүдтэ коммунис байгуулалтын замаар, түбхын түрүүндэ коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулха хэрэгтэ ехэ алхам хэгдээ гэжэ бүри мүнөө тон эли болоод байна. Коммунизм гэhэн агуухэ үг зорилго тээшээ саашадаа амжалтатайгаар дабшаха бата үндэhэ hуури табигдаа.

Туйлаhан амжалтануудаа омогорхон тэмдэглэхэ зуураа, манай парти Ленинэй үг заншалые даган, туйлагдаhан амжалтануудаараа hанаагаа амардаггүй, харин үшөө шиидхэгдээгүй асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулдаг юм.

1975 оной даалгабаринуудые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ ба юhэдэхи табан жэлые бүхы дээрэнь амжалтатайгаар түгэсхэхэ гэhэн шухала экономическа ба политическэ зорилго манай урда байна. Түбхын түрүүндэ арадай ажахын бүхы hалбаринуудтахи ажал хүдэлмэриие бүри үрэ ехэтэй болгохо, социалис экономикын бүхы арга боломжонуудые улам дүүрэнээр ашаглаха, бии байгаа дутагдалнуудые усадхаха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулха шухала. Экономикын хүгжэлтын показательнуудые нэтэрүү шангаар, зохёохы ёhоор улам hайжаруулхые, заршам гурим олон харюусалга дээшэлүүлхые, ажалай бүтээсэ болон манай бүхы хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхые парти уряална. «Би — сүлөөтэ ажалай агууехэ армиин хубинь гээшэб» гэhэн В. И. Ленинэй үгэнүүдээр өөр түхайгаа омогорхон хэлэхэ эрхэтэй байхаар совет хүн бүхэн мүнөө ажаллаха зэргэтэй.

Хүдэлмэришэдэй, таряашадай, интеллигенциин амжалтата ажалаар 1975 он эхилээ. Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаhан Хандалгада совет хүнүүд халуунаар харюусаа. Олониитын социалис мүрысөөнэй шэнэ хүсэтэйгөөр эбхэрэн дэлгэржэ байха үедэ ехэ, hайн шанартай, бага гаргашатай продукци үгэхэ зорилготойгоор ажалшад шэнэ патриотическа үнэтэ үүсхэлнүүдые гаргаhан байна. Манай арадай ажалай урма зоригые заншалта болоhон ленинскэ субботник толотомо hайнаар үшөө дахин харуулаа. Түс субботник энэ жэлдэ илангаяа ехэ зориг бадаралгын оршон байдалда үнгэржэ, айхабтар үргэн далайсатай байба. Тэрээндэ 135 миллион гаран хүн хабаадаа.

Манайл ажал хүдэлмэриhөө социалис Эхэ оронoй hалбаран мандахын түлөө, бүхы арад зоной байдал улам hайжаруулхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлэй үрэ дүн сүм дулдыдаха гэжэ hайн ойлгодог тула совет хүнүүд зохёохы эршэ зоригтойгоор ажаллана бшуу.

Совет гүрэнэй экономическа байгуулалтань бүхы ажалшадай ажабайдалда, ажал ябуулгадань болон тэдэнэй али бүхы талаар хүгжэхэ ябадалдань таатай зохид эрхэ байдал олгохо хэрэгтэ, тэдэнэй материальна болон оюун ухаанай хэрэглэмжые улам дүүрэнээр хангалгада зорюулагданхай юм. Энэ хадаа манай ленинскэ партиин политикын дээдэ үг зорилго мүн.

Арад зоной байдал hайжаруулха талаар парти, гүрэнэй ажал ябуулгань hүүлэй арбан жэлэй туршада илангаяа ехэ дэлисэтэй байба. Мүн энэ талаар арга боломжонуудшье hураггүй ехэ болоо бшуу. Ажалшадай мүнгэн олзонь, тэрэшэлэн хэрэглэмжын ниитын фонднууд нилээд ехэ болоо. Колхознигуудай ажалые хангаха түлөөhэн бии болгогдожо, пенсионно тэдхэмжэнь hайжаруулагдаа, социальна мүнхэлэлгын нэгэн гурим тогтоогдоо. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшад долоон хоног соо хоёр үдэр амардаг болоо, мүн тэдэнэй ээлжээтэ амаралтань ута болоо. 110 миллион гаран хүн шэнэ байра абаа гү, али гэр байрынгаа эрхэ байдал hайжаруулаа. Хүн зоной ажаhуудал, манай город тосхонуудай түхэл шарай ехээр хубилаа, арад зомнай улам ехэ болбосоролтой, эрдэм hургуулитай болоhон байна.

Партиин XXIV съездын Директивэнүүдтэй сүм тааруугаар түсэбтэ табан жэлэй гол зорилгые шиидхэн, бидэнэр ажалшадай байдал hайжаруулха бүхы шэглэлнүүдээр нилээд урагшаа дабшаабди. Түсэбтэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада хүн бүхэн дээрэ бодобол бодото олзо доходынь 19 процентээр нэмээ. hарын дунда зэргын салин хүлhэн 1970 ондо 122 түхэриг, 1965 ондо 96 түхэриг байhанаа, 1974 ондо 140,7 түхэриг болотороо дээшэлhэн байна. Ниитын ажахыhaa колхознигуудай олдог олзонь дүрбэн жэлэй туршада 22 процентhээ үлүүгээр дээшэлжэ, мүнөө hарын 91 түхэриг болонхой. Тэрээнhээ гадна, колхознигууд хубиингаа хамhабариин ажахыhaa олзынгоо зарим хубииень абадаг шуу.

Бүхы арадай байдал али бүхы талаар hайжаруулха гэhэн хараа шэглэл хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ зуураа, партимнай дунда хэмжээнhээ доогуур олзотой ажалшадай байдалые hайжаруулха гээшэ айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ тоолодог. Бодото байдалда энэ юун дээрэ харагданаб гэхэдэ, хэрэглэмжын ниитын фонднууд улам түргэнөөр дээшэлнэ, мүн салин хүлhэнэй эгээл доодо захань дээшэлүүлэгдэнэ. Мүн лэ энэ зорилгоор олзо багатай бүлэнэрнүүдэй үхибүүдтэ тэдхэмжэ тогтоогдоо, үтэлhэн хүнүүдэй, дайн болон ажалай инвалидуудай, тэрэшэлэн тэжээлгэдэг хүнөө алдаhан бүлэнэрэй пенсинь дээшэлүүлэгдээ. Дээдэ hургуулинуудай студентнэрэй болон техникум ба техучилищинуудай hурагшанарай стипенди дээшэлүүлэгдээ. Мүн хэдэн олон бусад хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ.

Совет хүнүүдэй олзо доходые улам дээшэлүүлхэ зуураа, парти, правительство эд товар ехэдхэхэ, хүн зониие элдэб янзаар хангалгые саашадань хүгжөөхэ гэжэ нэтэрүү шангаар оролдоно. Үнгэрhэн табан жэлэй үедэ розничнo товарай эрьесэ 41 миллиард түхэригөөр ехэ болоо. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, дүрбэн хүнhөө бүридэhэн бүлэ бүхэн табан жэлэй эхин үеынхидэ орходоо жэл соо дунда зэргээр 575 түхэригөөр ехэ эд товар худалдан абадаг болоо бшуу.

Хүн зоной hуудал hайжаруулан шэмэглэдэг, үни удаан сагта хэрэглэгдэдэг товарнууд болохшо гэрэй машина болон приборнуудые, мебель болон автомобильнуудые ажалшаднай илангаяа ехээр худалдан абадаг боложо байнхай. Хэрбээ 1970 ондо хоёр бүлын нэгэниинь лэ телевизортэй байдаг hаа, харин мүнөө гурбан бүлын хоёрынь телевизортэй болонхой; урдань гурбан бүлын нэгэниинь холодильнигтай байдаг байгаа, харин мүнөө хоёрдохи бүлэ бүхэн иимэ юумэнтэй болонхой.

Бүхы дээрэнь жэл бүхэндэ бодожо үзэбэл, арад зоной байдал hайжаруулха хэмжээ ябуулгануудта наймадахи табан жэлэйхитэй сасуулбал, юhэдэхи табан жэлдэ гүрэмнай хоёр гаран дахин ехэ мүнгэ зөөри гаргашална. Арад зоной байдал hайжаруулха талаар ехэ зорилгонууд табан жэлэй түгэсхэхы энэ жэлдэ бэелүүлэгдэхэ ёhотой.

Нүхэд! Коммунизм тээшэ амжалтатайгаар дабшаха үедэ совет общественын үзэл сурталай болон политическэ нэгэдэл улам бэхижэнэ, бүхы ангинууд болон социальна бүлэгүүд ойро дүтэ болоно. Энэл нэгэдэл хадаа партиин программаар хараалагдаhан зорилго түсэбүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ эрхэ нүхэсэл мүн.

Эрхим революционно үг заншалнуудые абаhан, эгээл ехээр хатуужаhан, эгээл hайнаар ушар ёhо мэдэдэг, эгээл эмхидэнги анги болохшо хүдэлмэришэн анги совет общественын гол хүсэн мүн. Хүдэлмэришэн анги хадаа тэрэнэй революционно үзэл бодолые хүлеэн абаhан колхозно таряашад болон арадай интеллигенциие бэеэ тойруулан жагсаана.

Хүдөө нютагуудай экономико болон соёлой улам хүгжэхэ тума манай арадай ниитэ хэрэгтэ совет таряашадай оруулжа байгаа хубитань улам ехэ болоно. Мүнөө эрдэм техникын түргэнөөр хүгжэжэ, совет хүнүүдэй эрдэм мэдэсэ болон соёл болбосоролой дээшэлжэ байhан үедэ арадай интеллигенциин ажал ябуулгань улам ехэ удха шанартай болоно. Тэдэнэр бүхы эрдэмээ, оюун бэлигээ Эхэ орондоо зорюулна. Манай орон дотор ангигүй общество байгуулхын түлөө тэмсэлдэ бүхы совет арадай жагсаал нэгэдэлые саашадаа улам бэхижүүлхэ гээшэ манай зорилго мүн гэжэ парти тоолоно.

Манай общество хадаа ажалай хүнүүдэй аха дүүгэй ёhоной таhаршагүй нэгэдэл мүн. Социалис ниитын байгуулалта, бүхы ажалшадай аша туhа болон үзэл бодолой нэгэн ниитэ байлга хадаа хүнэй байдалай шэнэ харилсаанай бии болохо, социалис ёhоной совет ажабайдалай батажан мандаха үндэhэ hуури боложо үгөө юм. Энээниие Ленин уридшалан хараhан байгаа. Манай совет социалис ёhоной ажабайдал хүниие хүнэй дарлаха, мүлжэхэ ябадалда үндэhэлhэн буржуазна ёhоной ажабайдалhaa тад ондоо юм. Совет ёhоной ажабайдалай шэнжэ шанарнуудынь ямар бэ гэхэдэ, бүхы арадай материальна байдал хэлбэришэгүйгөөр, саг үргэлжэ hайжарна, тэрэнэй оюун ухаанай баллиг дээдэ хэмжээндэ хүргэгдэнэ, мүн хүнүүднай коммунизмын hайхан зорилгонуудта үнэн сэхэ, социалис Эхэ орондоо хизаарлашагүй дуратай байдаг. Тиихэдэ хүниие али бүхы талаар, сүлөөтэйгөөр хүгжөөхын тулада бүхы таатай зохид эрхэ нүхэсэл байгуулагдана.

Социалис ёhоной ажабайдал хүнэй хубиин аша туhые общественын аша туhатай, тус тус хүнүүдэй хуби заяае бүхы ороной амжалтануудтай таhаршагүйгөөр холбоо юм. Социальна болон политическэ талаар эдэбхитэй, ушар ёhо hайн мэдэдэг, коллективизмын болон арадай үмэнэ харюусалгын мэдэрэлтэй совет хүн бүхы хүсэ шадалаа, оюун бэлигээ обществодо зорюулхые эрмэлзэдэг. Социалис патриотизм болон интернационализм, ороноймнай бүхы наци болон үндэhэ яhатануудай үнэн зүрхэнэй хани барисаан, аха дүүгэй нүхэсэл, тэрэшэлэн национализмда, мещан ёhоор хара хубияа харалгада эбсэшэгүй байха, баяжаха гэhэн эрмэлзэлгэ болон капитализмын бусад үлэгдэлнүүдтэ эбсэшэгүй байха гээшэ совет ёhоной ажабайдалтай таhаршагүй холбоотой.

Совет гүрэнэй түүхын бүхы шатануудта арад зомнай ажалай үндэр абьяас эрмэлзэл, зохёохы эршэ хүсэ, социализмын хэрэгтэ, Ленинэй hайхан зорилгонуудта хизаарлашагүй үнэн сэхэ байхые харуулдаг байгаа.

Агууехэ совет арадай үндэр дээдэ патриотизмынь, жэшээлэшэгүй эрэлхэг зориг болон олоной баатаршалга, арадай шэн габьяа болон сэдьхэлэйнь хүсэн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай айхабтар хүшэр хүндэ туршалгануудай үедэ илангаяа дүүрэнээр харагдаhан байна. Совет арад, тэрэнэй гайхамшагта Зэбсэгтэ Хүсэнүүд өөрынгөө социалис Эхэ ороной эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалые аршалан хамгаалаад, фашис богоолшолгоhоо Европын арадуудые сүлөөлөө. Энэ түүхэтэ илалта бүхы дэлхэй дээрэ түгэс хүсэтэ шэнэ революционно дэбжэлтэ үүсхэжэ, тэрэнэй ашаар дэлхэйн социализмын байгуулалта мүндэлжэ, империализмын колониальна байгуулалта hандарhан байна.

Мүнөө, Илалтын 30 жэлэй ойн hайндэрэй урда тээ, бүхы түрүү хүн түрэлтэн баатар габьяата совет арадые, илагша арадые хүндэлэн, баясхалан талархалаа үшөө дахин мэдүүлжэ байна. Фронт дээрэ сэрэгшэдэй харуулhан баатаршалганууд, тылдэ хүнүүдэй хэhэн алдарта ажалынь, ленинизмын үзэл сурталаар хүмүүжүүлэгдэhэн, Ленинэй партяар хүтэлбэрилэгдэhэн бүхы совет арадай илалтань олон олон зуун жэлнүүдтэ мүхэхэгүйл.

II. Ленинизм—эб найрамдалай болон социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлэй түгэс хүсэн мүн

Нүхэд! Мүнөөнэй дэлхэйн бүхы хүгжэлтэнь — ленинизмын hургаалай түүхэтэ зүб байhанай, тэрэнэй революционно-хубилгахы түгэс хүсэтэй байhанай эли тодо гэршэ мүн. Капитализмын ниитэ кризис улам гүнзэгырхэ, социализмын, эб найрамдалай болон национальна сүлөөрэлгын хүсэнүүд Октябриин hүүлээрхи үе шатада улам дэбжэн ургаха гэhэн Ленинэй уридшалан хэлэhэн сэсэн үгэнүүдэй зүб байhые ажабайдал үнэншэмэ тодоор гэршэлнэ.

Ленинэй үзэл бодолнууд дэлхэйн социализмын бодото байдалда айхабтар гүнзэгыгөөр, дүүрэнээр бэелhэн байна. Аха дүү социалис оронуудай арадууд марксистско-ленинскэ партинуудай хүтэлбэри доро түүхэтэ хүгжэлтэдөө шэнэ орьёлнуудые амжалтатайгаар эзэмдэнэ. Социалис хани нэгэдэлэй оронууд ниитын дэбжэлтын бүхы hалбаринуудта үзэгдөө дуулдаагүй амжалта туйлалтануудые харуулна, социальна талаар үндэр хэмжээндэ хүрэhэнөө, гүрэн хоорондын социалис харилсаанай капиталис гүрэнүүдэй хоорондын харилсаанhaa тад ондоо булюу байhыень харуулна.

Социалис экономическа нэгэдэлэй комплексно программын үндэhөөр СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай бэе бэедээ туhалан, үйлэдбэриеэ хамжуулжа байhан ябадал өөhэдынгөө арга боломжые эгээл hайнаар ашаглаха арга гүрэн бүхэндэ олгожо, тиихэтээ хамта коммунизм тээшэ тэдэнэй хамтаараа дабшаха ябадал түргэдхэнэ.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

НҮХЭР М. А. СУСЛОВАЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ТҮГЭСХЭЛ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Аха дүү парти болон гүрэнүүдэй политическэ, үзэл сурталай болон сэрэгэй талаар хамтаран ажал ябуулгаа эрхилэлгэнь улам бэхижэн үргэдэнэ. Варшавска договоровой эмхиин байгуулагдаһаар 20 жэл ерэхэ һарада гүйсэхэнь. Тус эмхи социалис хани нэгэдэлэй Европын оронуудай бэеэ хамгаалха шадалые бэхижүүлхэ, Европо болон бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал, аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ үнэхөөрөө түүхэтэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ бидэнэр мүнөө тон ехээр сэдьхэлээ ханангяар хэлэхэ байнабди. Варшавска договорто хабаадагша гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлгын комитедэй зүблөөнүүд аха дүү гүрэнүүдэй гадаадын политическэ ажал ябуулгые тааралдуулха гол шухала арга, мүн эб найрамдалай талаар ехэ үүсхэлнүүдые нэгэнтэ бэшэ гарган туңхаглаха үндэр ендэр боложо үгэһэн байна.

Социалис хани нэгэдэлэй уласхоорондын байдалынь урдань хэзээшье мүноэнэй хидэл нимэ бата бэхи байгаагүй юм. Дэлхэйн арадуудай үмэнэ тэрэнэй нэрэ хүндэнь айхабтар ехэ. Ленинэй замаар батаар дабшаха зуураа, социалис аха дүү оронууд эб найрамдалай дабагдашагүй бата хэрэм, дэлхэйн революционно хүгжэлтын түгэс хүсэн болоо.

Социалис обществодо экономическа кризисүүд болодоггүй, тэрэ хадаа мүнгэнэй сэнгэй буураха, хүнүүдэй ажалгүй болохо ябадалые мэдэнгүйгөөр, али бүхы талаар дэбжэдэг. Харин тиихэдэнь капиталай дэлхэйн байдал тад ондоо. Тэндэ дайнай һүүлээрхи үедэ эгээл ехэ кризис боложо, буржуазна обществын экономико, политическэ надстройка болоч үзэл бодолыень доһолгон дорьбоожо байна.

Капиталис дэлхэйн хүтэлбэрилэгшэд болон сурталшад үгэ хэлэхэдээ, мүнөөнэй кризисэ байдалые 30-аад онуудай «агууехэ доройтолго» гэдэгтэй нэгэнтэ бэшэ жэшэдэг. Энэнь дэмы бэшэ. Түүхын байдалнуудай энэ мэтээр тон адлидхагдажа болохогүй байбашье һаань, иимэ жэшээлэлгэ зарим тэды үндэһэтэй юм. Дүшэ гаран жэлэй урда тээхидэл адли мүнөөшье капиталис байгуулалтада экономическа, социальна болон политическэ зүришэлдөөнүүд члангаяа ехээр хурсадаба.

Үйлэдбэриин доройтохотой нэгэн зэргэ мүнгэнэй сэн үзэгдөө дуулдаагүйгөөр бууража, юумэнэй сэн тогтоохын аргагүйгөөр дээшэлнэ. Мүнөө бүхы гол капиталис оронуудта ажалгүйшүүл айхабтараар олошоробо. Энэ болбол ажалшадай байдалые улам муудхажа, үлэсхэлэн байдал, гасалан зоболонгые хүндэдхэнэ.

Гүрэнэй-монополис ёһо гурим дэлхэйн капиталис ажахын эмхигүй, ангиин зүришэлдөөтэ шэнжэ шанарые гуримшуулха аргагүй байшоо. Үйлэдбэридэ кризисэй болохотой хамта дэлхэйн валютна эхи эмхигүй байдал улам ехэдэжэ, империализм болон хүгжэжэ байгаа оронуудай хоорондо зүришэлдөөн гүнзэгырөө, капиталис оронуудай томо томо бүлэгүүдэй хоорондын болон тэдэ бүлэгүүд доторхи мэеэрхэсэлдөөн улам хэрзэгы шангага болобо. Капиталис дэлхэйн ангиин гол зүрилдөөн болохо ажал болон капиталай хоорондын зүрилдөөн эрид хурсадаба. Капитализмын бүхы гол оронуудта ангиин хүсэтэ тулалдаанууд болоно. Нёдондо жэлдэ бүһалгаалан бодогшодой тоо 47 миллиондо хүрэжэ, 1973 оной хэмжээе үлүүлһэн байна.

Капитализм «эмхидхэлтэй», «түсэблэгдэнги», ба «шэнэдхэн хубилгагданги» шэнжэтэй болоо, мүн «неокапитализм» бии боложо, эдэ бүгэдын ашаар кризисүүд болохоёо болёо, ангиин зүришэлдөөнүүд, ажалгүйдэхэ ябадал, үлэсхэлэн хооһон байдал болон капитализмда бии байгаа элдэб яра шарханууд үгы болоо юм гэжэ буржуазна экономистнууд болон ревизионистнууд капитализмые магтан һайхашаан, олон тоото теоринуудые гаргаһан байна. Гэбэшье эдэнь бултаараа панхаруутаа.

Ази, Африка, Латин Америкын колониальна болон дулдыданги оронуудай урдань дарлагдажа байһан арадууд бэеэ даагаад түүхэтэ зохёон байгуулгын ажалда үргэнөөр хабаадуулагдаха гэжэ Ленин уридшалан хэлэһэн байна. Энэнь мүнөө бодото дээрээ бэелжэ, мүнөөнэй дэлхэйн хүгжэлтын онсо шэнжэнүүдэй нэгэн болонхой.

Һүүлшын — Португалиин — колониальна империин уналга заншалта, «хуушан» колониализмын түүхэдэ һүүлшын сэг табиба. Энээнтэй хамта, империализмын неоколониалистска политика улам доройтоно. Хүгжэжэ байгаа оронууд экономическа бэеэ даанхай байдалай түлөө, байгаалиингаа баялигта өөһэдөө бүрин эзэн болохын түлөө тэмсэлдээ хүсэ шадалаа хамтаруулан ябуулгаяа эрхилхэ гэжэ эрмэлзэдэг болоохой. Эдэ оронуудта айхабтар орёо, олон янзын социальна хубилалтануудай боложо байбашье һаань, эдэнь бүхы дээрээ үг шанараараа империализмда эсэргүү шэглүүлэгдэнхэй.

Латиин Америкын зарим оронуудта хархис этэгээдүүд ехээр галзууралдажа, демократическа хүсэнүүдые сухарихыень баадхаа. Гэбэшье сүлөөрэлгын хүдэлөөн тэндэ үргэлжэлэн хүгжэжэ, зэргэнүүдээ бэхижүүлнэ. Совет хүнүүд дэлхэйн түрүү олонниитэтэй хамта Латиин Америкын түрүү хүсэнүүдтэй, фашис диктатурын үмэнэ һүгэдөөгүй Чилиин патриодуудтай аха дүүгэй ёһоор һаналаа нэгэдэнги байһанаа мэдүүлнэ.

Социализмын болон национальна сүлөөрэлгын хүсэнүүд бүхы дэлхэйн хэмжээгээр холбоо харилсаатай болохо гэһэн Ленинэй бодолые бодото дээрэнь шууд бэелүүлхэ гээшэ сүлөөрэнги гүрэнүүдэй саашадаа бэеэ даагаад хүгжэхэ, социальна дэбжэлтэ туйлаха эгээл һайн эрхэ нүхэсэл мүн. Советскэ Союз тухай хэлэбэл, тэрэ хадаа империализм болон колониализмда эсэргүү-сэн, өөрынгөө национальна болон социальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэжэ байгаа арадуудтай һаналаа нэгэдэнги байһанаа хододоо мэдүүлдэг, тэдээндэ политическэ болон материальна дэмжэлтэ үзүүлдэг. Энэ болбол манай гадаадын политикын эгээл шухала гол ёһонуудай нэгэн мүн.

Дэлхэйн социализмын байдалай бэхижэлгэ, дэлхэйн хүдэлмэришэн ангиин, эб найрамдалай, демократиин болон национальна сүлөөрэлгын бүхы хүсэнүүдэй улам нягта боложо байгаа жагсаал нэгэдэл, тэмсэлэйнь улам эдэбхитэй боложо байһан ушар — эдэ бүгэдэ эб найрамдал болон арадуудай аюулгүй байдал батадхаха, дэлхэйн революционно үйлэ хэрэгүүдые саашадань хүгжөөхэ шэнэ үргэн зам нээжэ үгэнэ.

Бүгэдэ ниитын эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй агууехэ хэрэгтэ манай орон, Советскэ Союзай Коммунис партиин, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедэй, нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй ЦК-гай Политбюрогой айхабтар ехэ хубита оруулжа байһандань совет хүнүүд омогорхохо ёһоороо омогорхоно. Леонид Ильич эб найрамдалай болон социальна дэбжэлтын аша туһада шэн габьяата ажал ябуулга эрхилжэ, дэлхэйн олонниитын тон үргэн зоной дунда гүнзэгы ехэ хүндэтэй болоһон байна.

«Бидэнэр эб найрамдалай түлөө бүхы хэрэгтэй юумыень хэхэбди гэжэ хүдэлмэришэд, тарлашадта үгөө үгэнэбди. Бидэнэр энэшэ бэелүүлхэбди» гэһэн Ленинэй үгэнүүдтэ айхабтар үнэн сэхэ байһанаа манай парти эб найрамдалай түлөө эрид шууд тэмсэхэдээ харуулна.

Түгшүүрилтэ байдалые улам һуларуулан, тэрэнээ батадхалга, эбтэй эетэйгээр зэргэ оршолгын гол ёһонуудые бодото дээрэнь бэелүүлгэ мүнөөнэй уласхоорондын байдалай хүгжэлтэдэ гол, диилэнхи хараа шугам болонхой. Хэрбээ һүүлэй үеын лэ гол туйлалтанууд тухай хэлэбэл, США, ФРГ, Франци болон Англиин гүрэнүүд болон правительствые толгойлогшонортой нүхэр Л. И. Брежнев урэ ехэтэ хэлсээнүүдые хээ гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Үнэрһэн эдэ хэлсээнүүдэй эсэстэ хоёр талын олон хэлсээнүүд баталагдажа, добтолхы стратегическэ буу зэбсэгые хизаарлаха талаар саашанхи алхамууд тухай Совет-Америкын хэһэн хэлсээн тэдээн дотор шухала һуури эзэлнэ. Хилын саанахи гүрэнүүд болон эмхинүүдэй олон түлөөлэгшэнэртэй манай хүтэлбэрилхы бусад ажал ябуулагшадай уулзалганууд шухала удха шанартай. Эдэ бүхы уулзалга болон хэлсээнүүдтэ туйлагдаһан үрэ дүнгүүд бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулагданхай.

Гүрэнүүдэй ниитэевропын зүблөөн эгээн дээдэ тушаалтанай хабаадалгатайгаар дары түргэн түгэсхэхэ арга нүхэсэлнүүд мүнөө бии болонхой гэжэ бүгэдэ мэдэрнэ. Советскэ Союз болон социализмын аха дүү оронууд энэ хэрэгые амжалтатайгаар түгэсхэхын тулада бүхы хэрэгтэй юумэ хэнэ. Тус зүблөөн хадаа Европын гүрэнүүдэй хоорондо бэе бэедээ найдаха мэдэрэл түрүүлжэ, тэдэнэй хоорондо һайн хүршэ ёһоной холбоо харилсаа тогтоохода туһа болохо ёһотой юм.

Уласхоорондын экономическа холбоо харилсаанай талааршье эли бодо ехэ хубилалтанууд боложо байна. ФРГ, Франци, Англи, Итали, Япон, Финляндитай Советскэ Союзай хэжэ байгаа худалдаа наймаанинь олон миллиард түхэригөөр тоологдодог болонхой. Ехэ ехэ хэмжээнэй хэлсээнүүдые баталха гээшэ али алиндамнай ашатай туһатай юм. Экономическа гү, али ямар нэгэн бусад талаар баһан доромжолһон зүйлнүүдые социалис оронуудаар баадхан абхуулха гэһэн һэдэлгэнүүд хэзээшье амжалтатай байгаагүй, байхашьегүй юм.

Грецидэхи хархис засагай доройтон уналга. Португалида болоһон демократическа, фашизмда эсэргүү революци Европодохи политическэ байдалда һайн нүлөө үзүүлбэ. Ороноо демократическа ёһоор шэнэдхэхын, хархис этэгээдүүдэй үгэсэлгэнүүдые буруутуулхын түлөө Португалиин арадай амжалтатай тэмсэлэй хойноһоо совет хүнүүд ехээр тааралхан харана. Португалиин хэрэгтэ хамааралсаха гэһэн али бүхы һэдэлгэнүүдые бидэнэр эрид буруушаажа, тэрэнэй бүхы түрүү, революционно болон демократическа хүсэнүүдэй нэгэдэн жагсалгые һайшаанабди.

Манай бүмбэрсэг дэлхэйн улам олон нютаг оронуудта түгшүүрил һуларжа байна. Куоые экономическа болон дипломатическа талаар гансаардуулха гэһэн һэдэлгэ буруу һүрөө, Социалис Куоын уласхоорондын нэрэ хүндэнь хэзээ хэзээнэйхиһээ үндэр ехэ байна. Тэрэнэй революционно туйлалтанууд хубилгагдашагүй бата.

Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал һуларуулгада ехэ амжалтануудые туйлаһанаа тэмдэглэхэ зуураа, эб найрамдалые батадхахын түлөө тэмсэлээ саашадаа улам улам шангадхахабди. Түгшүүрил һуларуулгада эсэргүүсэгшэд һүүлэй үедэ ябуулгаяа улам эдэбхитэй болгоно, аюултай ябадалнуудые үүсхэдэг болонхой гэжэ хараада абангүй байхын аргагүй. Баруунай хэдэн оронуудта эгээн хархис хүсэнүүд толгойгоо үргэнэ, правительствануудай гадаадын политикада баруунай үзэлтэй хүсэнүүдэй нүлөө [illegible] гэһэн һэдэлгэнь ехэ болоо. Уласхоорондын байдал муудхаха зорилгоор Советскэ Союзда болон коммунизмда эсэргүү хорото ябуулганууд үүсхэгдэнэ. Империализмын булимтархы харата ябуулгануудые элишэлхэ гээшэ эб найрамдал батадхахын түлөө тэмсэлэй таһаршагүй хубинь мүн. Политическэ һуларуулгада тад зүрюугээр буу зэбсэг түргэнөөр бүтээгдэнэ, империалис гүрэнүүдэй сэрэгэй бюджедүүд ургана. Пекинэйхид түгшүүрилтэ байдал һуларуулгада, социалис хани нэгэдэлэй оронуудай гадаадын политикада улам эрид муухайгаар зүришэдэг болонхой. Хитад хүтэлбэрилэгшэд империализмын эгээл хархис түлөөлэгшэдэй хамгаалдаг һанамжануудые далда нюусагүй баримталдаг болоо.

Эб найрамдал батадхахын түлөө тэмсэлдэ ямар нэгэн забһар гаргахагүй, һанаагаа амаржа, һэргылэмжэеэ һуларуулжа болохогүй юм. Венгриин хүдэлмэришэнэй социалис партиин XI съезд дээрэ хэлэһэн үгэ соогоо нүхэр Л. И. Брежнев нигэжэ зүб тэмдэглэһэн байна гэбэл: «Түгшүүрил һуларуулха, эб найрамдал бэхижүүлхэ гээшэ таһалгарлагүй үйлэ ябуулга мүн, энэ хадаа саг үргэлжэ урагшаа ябахые эридэг. Энэ зам дээрэ зогсолто хэбэл, туйлаһан амжаһанаа алдаха аюулда ортохо байнабди».

Советскэ Союз Дүтын Зүүн зүгтэ бата бэхи, үнэн зүб эб найрамдал тогтоохын түлөө шууд тэмсэнэ. Энээниие туйлахын тулада 1967 ондо эзэмдэһэн бүхы араб газарнуудһаань Израилиин сэрэгүүдые гаргаха, Палестинын араб арадай хуулита эрхэнүүдые хангаха, тэрэ тоодо өөрын гүрэн бии болгохо гэһэн эрхыень бэелүүлхэ, эндэхи бүхы гүрэнүүдтэ сүлөөтэйгөөр ажаһууха, хүгжэхэ арга боломжо олгохо хэрэгтэй. Эдэ бүхы асуудалнууд хадаа нэгэн бүхэли зүйлэй хубинууд болоно. Тиимэһээ бодото гуримшуулга туйлахын тулада тэдэ асуудалнуудые бүхы дээрэнь шиидхэхэ хэрэгтэй. Женевэдэхи эбэй конференциин хүдэлмэриие һэргээхэ гээшэ энээниие туйлаха зүб зам мүн.

Гадаадаһаа ямаршье хамаархалгүйгөөр өөһэдынгөө хэрэг болон хуби заяагаа өөһэдөө шиидхэхэ бүрин эрхэ олохо гэһэн Вьетнамай, Лаосой болон Камбоджын арадуудай эрмэлзэлые манай орон батаар дэмжэнэ. Париждахи хэлсээе дүүргэлтэ болгохо гэһэн ДРВ-гэй правительствын болон Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын хүсэлэл оролдолгые бидэнэр эрид шууд дэмжэнэбди. Энэ хэлсээе бүдүүлигээр эбдэжэ байһан Сайгоной арадта харша, бэеэ худалдаһан засаг мүнөө сүм забхайржа байна. Урда Вьетнамай патриотическа хүсэнүүдэй элитэ ехэ илалтанууд, тэрэшэлэн Камбоджын патриодуудай амжалтанууд Индохитадай бүхы арадуудта амгаланаар ажаһууха арга зам нээнэ. Совет хүнүүд эдэ гайхамшаг амжалтануудые халуунаар амаршална.

Түгшүүрилтэ байдал һуларуулха гээшэ политическэ болон үзэл сурталай хурса зүришэлдөөнэй зүйл болонхой. Түгшүүрил һуларуулгын ябаса болон саашанхи хараа хүгжэлтые бидэнэр ленинскэ ёһоор, үнэн зүбөөр сэгнэнэбди. Тиимэһээ манай сэгнэлтэ түүхын ябадалые һайн тээшэнь хүгжөөр харуулдаг юм. Ушар юуб гэхэдэ, дэлхэйн оршондо хүсэнүүдэй тэнсүүрил үндэһөөрөө хубилжа, эб найрамдалай болон социализмын хүсэнүүд булюу болоо ха юм. Харин энэмнай ходо байха, үнэхөөрөө хэзээшье буурахагүй шанартай нүхэсэл шуу.

Түгшүүрилтэ байдал һуларуулагдажа, капитализмын ниитэ кризисэй улам гүнзэгыржэ байһан үедэ мүнөө үесын эгээл нүлөө ехэтэй, эдэбхитэй политическэ хүсэн болгошо дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй үүргэ улам дээшэлнэ. Капиталис оронуудта коммунистнууд монополисмда эсэргүү бүхы, зүүнэй хүсэнүүдые нэгэдхэн жагсаахын түлөө тэмсэнэ.

Олонниитын үдэр бүриин аша туһын түлөө тэмсэлые гэдэнэр томо капиталай эзэрхэлгые болюулха, демократическа ёһо гуримай түлөө тэмсэлтэй, социализмын һайн һайхан зорилгонуудай түлөө, ажалшадай аша туһада, нациин олонхи зоной аша туһада гүнзэгы социальна хубилалтануудые бэелүүлхын түлөө тэмсэлтэй шууд холбоно.

Мүнөөнэй үе шатада аха дүү партинууд марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын үндэһөөр жагсаал нэгэдэлээ улам шангадхажа байна. Тэдэнэй дунда, Ленинэй үгөөр хэлэбэл, «нүхэд ёһоной дүүрэн найдабари» тогтожо, тэдэнэй ябуулганууд улам нэгэн ниитэ боложо байнхай.

Бодото дээрээ энэ үшөө юун дээрэ харагданаб гэхэдэ, Европын коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай шэнэ конференцидэ бэлэдхэл эхилээ. Европын коммунистнуудай энэ суглаан эб найрамдалай түлөө, аюулгүй байдалай, холбоо харилсаанай болон социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлые улам шангадхаха байһаниинь дамжаггүй.

Ниитын болон политическэ бусад демократическа урасхалнуудтай хамта, эб найрамдалай түлөө бүхы тэмсэлшэдтэй коммунистнууд Европын ерээдүйдэ амгалан байхын түлөө, гүрэнүүд болон арадуудай хоорондо али алиндаа ашатай туһатай холбоо харилсаанай тогтохын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ. Һаяхан нээгдэхээ байгаа Европын ниитын хүсэнүүдэй хоёрдохи Брюссельскэ ассамблей энэ замда шухала шата боложо үгэхэ юм.

Уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй байдалые нэгэдхэн батажуулха, хүдэлмэришэн ангиин нэгэдэлые, бүхы эб найрамдалда дуратай, демократическа болон империализмда эсэргүү хүсэнүүдые нэгэдхэн жагсааха хэрэгтэ али бүхы талаар туһалха гэһэн ленинскэ уг заншалда совет коммунистнууд хододоо үнэн сэхэ байдаг. Эдэ зорилгонуудые туйлахын түлөө гаргагдажа байгаа бүхы үүсхэлнүүдтэ манай парти эршэ хүсэтэйгөөр туһалдаг.

Коммунис үзэл сурталай илажа, эб найрамдалай болон арадуудай аюулгүй байдалай ленинскэ политикын илан мандаха байһандань манда һэжэггүй.

III. Ленинэй парти—совет арадай дайшалхы манлай

Нүхэд! Совет арадай бүхы илалтанууд, туйлалтанууд, тэрэнэй ажабайдал, хүсэл эрмэлзэл ба үг зорилгонууд Коммунис партиин — Ленинэй агууехэ партиин ажал ябуулгатайнь таһаршагүй нягта холбоотой юм.

Манай парти ажал дээрэ, байлдаан соогуур, баярай үдэрнүүдтэ, хэсүү шанга туршалгануудайшье үедэ хододоо арад зонгоёо хамта байдаг. Коммунизм тээшэ урагшаа дабшаһан манай алхам бүхэн, бүхы совет социалис байдал Ленинэй захяануудай бодото дээрээ сэхэ шууд бэелүүлэгдэжэ байһанай гэршэ болоно. «Бүхы арадые социализм тээшэ хүтэлхэ, шэнэ байгуулалтые залан ударидаха ба эмхидхэхэ, хамаг ажалшадай багшань, хүтэлбэрилэгшэнь, вождинь байха» гэжэ Ленинэй тодорхойлһон. хүтэлбэрилхы, залан шэглүүлхы үүргэе парти амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Парти арад зондо хизааргүй үнэн байдагаараа тэдээндэ дурлагдадаг, мэдэрэгдэдэг болоһон, этигэл найдабаридань хүртэһэн, арад зоной дундахи нэрэ хүндэнь хизааргүй ехэ болоһон байна. Социализмын түлөө хэдэн арбаад жэлэй тэмсэлээр шэрээгдэн батажаһан парти болон арадай суртал бодолой, политическэ нэгэдэл хэзээ хэзээнэйхиһээ бэхи болонхой.

В. И. Ленин хүдэлмэришэн ангиин шэнэ түхэлэй парти тухай, революционно тэмсэлдэ, социалис обществые байгуулха ба хүгжөөхэ хэрэгтэ тэрэнэй дүүргэхэ хүтэлбэрилхы үүргэ тухай түгэс бүрин, тодо һонор һургаал тодорхойлон зохёогоо. Тэрэнь манай орон соо, социалис хани нэгэдэлтэ аха дүү оронууд дотор социализм байгуулгын бодото хэрэгүүдээр батадхагдаһан байна.

Партиин хүтэлбэрилхы үүргэнь — социалис обществын шухалын шухала ёһо гуримуудай нэгэн болоно. Ажалшадай эрхим түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн, түрүү теори түгэс бүрин шудалһан, бүгэдэ арадай дэмжэлгэдэ түшэглэдэг парти лэ обществын хүгжэлтэдэ зүб шэглэл заажа шадаха юм. Энэ парти оронойнгоо политическэ хараа бодолые тодорхойлно, арад зоной ажал ябуулгын түсэбүүдые хараална, тэдэнэй дүүргэлтые эмхидхэнэ.

Совет общество гээшэмнай орёо нарин, хүсэн түгэлдэрөөр хүгжэжэ байгаа социальна организм мүн. Дээдэ ёһоной иимэ эмхи — бүхы арадай түрүү манлайнь болоһон, тэрэнэй аша туһые, хүсэл эрмэлзэлые, стиглэл найдабариие үндэһэ болгодог марксистско-ленинскэ парти, хүдэлмэришэн ангиин парти анги бүхэнэй, социальна бүлэг бүхэнэй, наци ба арад үндэһэтэн бүхэнэй, манай обществын бүхы үетэнэй өөрсэ эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хараада абажа шадаха.

Совет обществын бүхы ажабайдал бодото социалис демократизмаар нэбтэрэнхэй. Энэнь арадай засагай зургаануудай — ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй түгэс бүрин ажал ябуулгаар хүсэд дүүрэн бэелүүлэгдэнэ. Союзна, тэрэшэлэн республиканuудай Верховно Соведүүдэй, нютагуудтахи ажалшадай депутадуудай бүхы Соведүүдэй һунгалтанууд июнь һарада болохонь. Энэ үргэн ехэ кампаниин үеэр совет зургаануудай ажал ябуулга дороһоо дээрэ хүрэтэрөө шалгагдан харагдаха юм. Һунгамалнууд-депутадуудай ажал хэрэгүүдые һаадгүйгөөр, харюусалгатайгаар зүбшэн хэлсэдэг олон миллион совет гражданинууд, Соведүүдэй зохихо зургаанууд тэрэ кампанида хабаадана. Һунгалта хадаа совет социалис демократиин эли тодо жэшээ болоно. Гэхэтэй хамта, манай демократиин шухала илгаань юуб гэхэдэ, обществын бүхы хэрэгүүдые хүтэлхэ ябадалда ажалшад эдэбхитэйгээр, үнэн сэхээр хабаададаг, тэрэнь гүрэнэй зургаануудаар, мүн ниитын эмхинүүдээр, профсоюзуудаар, Ленинскэ комсомолоор ба бусадаар дамжуулагдан бэелүүлэгдэдэг байна.

Бүхы ниитын байгуулалтын эмхидхэхы гол хубинь болгошо парти лэ обществын тодорхой шэглэлтэй, жэгдэ тааруу бүридэл, түгэс бүрин хүгжэлтэ, бүхы һалбаринуудайнь найдамтай эмхидэл, гүрэнэй бүхы зургаануудай ба ниитын эмхинүүдэй ажал ябуулгые залан эмхидхэхэ ябадал хангана, эдэнэй хүдэлмэриин эгээн үрэ ехэтэй байха ябадал туйлаха гэжэ оролдоно.

Арад түмэнэй дура хүсэлые бэелүүлэн, ороноо хамгаалгын хэрэг хангаха, тэрэнэй зэбсэгтэ хүсэнүүдые бэхижүүлхэ гэжэ саг үргэлжэ оролдодог юм. Совет арадай амгалан тайбан байдал, тэрэнэй туйлалтанууд ба зохёон байгуулхы ажал найдамтайгаар хамгаалагданхай гэжэ түгэс үндэһэ баримтатайгаар мэдүүлжэ болохо байна.

Ээлжээтэ зорилгонуудые хайшан гэжэ шиидхэхэб, ерээдүйн байдалые хайшан гээд уридшалан тодорхойлхоб гэжэ заадаг марксистско-ленинскэ теориие Коммунис парти бүхы ажал ябуулгадаа хэлбэришэгүй хүтэлбэри болгоно. Революционно теориин гол ёһонуудта үнэн байха, тэрээндэ шадамараар хандаха һургаал заабари өөрынгөө вождь ба багшаһаа абаһан байна. Манай парти теоретическэ угаа ехэ хүдэлмэри ябуулна, ниитын ажабайдалай бүхы талануудай соцсолмол цэнжэ хэлбэриие хоорондоо холбоотойгоор шэнжэлэн харуулдаг, обществын саашадаа дабшаха зам зүбөөр заадаг революционно марксистско-ленинскэ эрдэм наукые саг үргэлжэ баяжуулна.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд марксизм-ленинизмын һургаалай хүгжэлтэдэхи ехэ алхам болоно. Коммунис байгуулалтын, дэлхэйн революционно ябуулгын мүнөөнэй шатын тон шухала асуудалнууд партийна документнүүд соо, манай эрдэмтэдэй зохёолнууд дотор саашадаа шэнжэлэгдэн тодорхойлогдонхой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ партиин хараалан тодорхойлһон теоретическэ олохон асуудалнуудай дундаһаа социализмын саашанхи хүгжэлтэ тухай, тэрэнэй коммунизмда дамжан оролго тухай асуудал тон шухала удха шанартай байна.

Коммунис обществын хоёр шата болохо социализм, коммунизм тухай тобшололой анха түрүүн «Готско программые шэнжэлэн шүүмжэлэлгэ» гэһэн Карл Марксын зохёол дотор тодорхойлогдон найруулагдаһаниинь мэдээжэ. Энэ зохёолой бэшэгдэһэнһээ хойшо зуун жэл май һарада гүйсэхэнь. Маркс коммунис байгуулалтын хоёр шатын гол шэнжэнүүд ба илгаануудые зааһан, социализмһаа коммунизмда оролгын асуудалые тодорхойлһон юм. Ленин энэ шухалын шухала асуудалаар Марксын ба Энгельсэй һургаалые саашадань хүгжөөһэн, социализмһаа коммунизмда дамжан оролгын гол ёһонуудые элирхэйлэн тайлбарилһан байгаа. Гэхэ зуура, шэнэ общество тиихэ үеэр һаяхан лэ байгуулагдажа эхилээд байһан юм. Тиимэһээ тэрэнэй хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые заагаад, ерээдүйн социализм тушаа түгэс тайлбарилга үгэжэ шадагдахагүй гэжэ Ленин тоолоһон байгаа. Манай парти шэнэ общество байгуулгын үедэ социализм тухай марксистско-ленинскэ һургаалые хүгжөөһэн ба гүнзэгырүүлһэн юм. Совет арад Коммунис партиин хүтэлбэри доро хүгжэлтэ түгэс социалис обществын тогтоогдоод сэйхадань, тэрэнэй саашанхи дэбжэлтын ба коммунизмда дамжан оролгын тодорхой асуудалнууд теоретическэшье, бодото хэрэгэйшье талаар зүблэхэ зүйлдэ табигдаһан байна.

Марксын, Ленинэй заабаринуудые үндэһэ болгон, хүгжэлтэ түгэс социалис обществын шухалын шухала гол ёһонуудые КПСС теоретическэ талаарнь тодорхойлон найруулаа. Тус обществын экономическа үндэһэ һуурииe, политическэ эмхидэлые, ниитын оюун мэдэрэлэй түхэл маягуудые КПСС гүн гүнзэгыгөөр, бүхы талаарнь шэнжэлээ. Гэхэ зуура, бии болоод байһан юумые, бодото дээрэ бүридэһэн юумые тайлбарилгаар манай парти хизаарланагүй. Социализмһаа коммунизмда дамжан оролгын, коммунис обществын ерээдүйн түхэл шэнжэнүүдэй бүридэлгын хараа замууд партийна документнүүд дотор научна ёһоор мүн лэ тодорхойлогдон найруулагдана.

Коммунизмда оролгын асуудалые тус тус хубинуудаарнь бэшэ, харин экономическа, социально-политическэ, суртал бодолой бүхы талануудые, түүхын энэ тон орёо хүгжэлтэдэ хабаатай харилсаануудые теоретическэ, бодото ажал хэрэгэй талаарнь, үргэлжэ дээрэнь партиин шиидхэдэг байһан ушар угаа ехэ удха шанартай.

Соёл сурталаи эмхи зургаанууд болон партиин хүдэлмэрилэгшэдһөө, партийна организацинууд болон бүхы коммунистнуудһаа ехэ анхарал, эршэ хүсэ гаргахые, бодомжотойгоор хандахые партиин теоретическэ хүдэлмэри эрилтэ табина. Социалис обществын саашанхи дэбжэлтын һургаал зохёоходоо, социалис оронуудай аха дүү партинуудай хоорондо бүри нягта хани харилсаан байгуулагдана гэжэ баяртайгаар тэмдэглэхэ шухала.

Теориие зохёохо хэрэг марксистнууд - ленинецүүдтэ холын хараатай хэрэг болодог, тэрэ хадаа революционно ажал ябуулгын зам гэрэлтүүлжэ байха үүргэтэй юм. «Теоретическэ үзэл бодолнуудай үүргэ гэбэл, — гээд Ленин хэлээ һэн, — манай революционно ажал ябуулгада тэрэ хүтэлбэри болодог юм. Манай теоретическэ үзэл бодолые шалгаха эгээн һайн юумэн гэхэдэ, дайшалхы ажал ябуулга болоно». Коммунис общество байгуулга, 9-дэхи табан жэлэй түсэбые дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө, эб найрамдалай программа бэелүүлхын ба социализмын дэлхэй дээрэ эзэлдэг һууриие бүри шангадхахын түлөө, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэл бэхижүүлхын түлөө тэмсэл — энэ хадаа мүнөө манай дайшалхы ажал ябуулга мүн гээшэ!

Ленинэй захяада үнэн сэхэ байдаг манай парти өөрынгөө зэргын нэгэдэлые саг үргэлжэ бэхижүүлжэ байдаг юм. Энэ ушар партиие һүр хүсэтэй, диилдэшэгүй болгодог, ямаршье зорилгонуудые шиидхэхэ шадабаритай болгодог юм. Һаяхан үнгэргэгдэһэн партийна документнүүдые һэлгэлгэ Ленинэй агууехэ үзэл сурталда, хэрэгтэнь коммунистнуудай хизааргүй үнэн сэхэ байһаниие, КПСС-эй Ленинскэ Центральна Комитедые тойрон, тэдэнэй бата бэхи жагсаалтай байһые харуулаа. Агууехэ Ленинэй партиин гэшүүн байһан ушар коммунистнуудай хуулита омогорхол түрүүлнэ, ажал ябуулгынгаа түлөө, уялгануудаа, партиин гэшүүнэй нэрэ хүндые, удха шанарые улам улам өөдэнь үргэжэ байха гэһэн Ленинэй эрилтые нарин нягтаар, хэлбэришэгүйтөөр дүүргэхын түлөө партиин үмэнэ ехэ харюусалгатай байһанаа мэдэрхые баадхана.

Партиин хүтэлбэрилхы үүргын ургажа байһан ушар ямар удхатайб гэхэдэ, бүхы партийна, эмхидхэлэй, үзэл сурталай хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ онол аргыень, түхэл янзыень һайжаруулха, ленинскэ шэнжэ шанарые шууд сэхээр, хаа хаанагүй бэелүүлжэ байха эрилтэ табина. Ленинскэ шэнжэ шанарай гол эрилтэнүүдынь гэхэдэ, эрдэмдэ түшэглэһэн олонниитэтэй саг үргэлжын холбоо барисаатай байха, даалгагдаһан хэрэгэй түлөө сэхэ харюусалгатай байха, хамтын шиидхэбэри олохо, үгэ хэрэгээр баталагдаһан байха зэргэтэй, эдэбхи үүсхэл хүгжөөхэ, гүнзэгы мэдэрэлтэй жураһатай, дутагдалнуудтан эбсэшэгүй байха ябадал болоно.

Парти бүхы оронтойгоо, арадтайгаа хамта хүгжэнэ. Табигдаһан зорилгонуудые хододоо шиидхэжэ шадахаар байхын тула хүдэлмэришэн ангиин, арадай манлай болодог парти саг үргэлжэ һуралсажа байха зэргэтэй гэжэ Ленин һургадаг һэн. Обществые хүтэлбэрилхэ онол аргаяа һайжаруулха, өөрынгөө зэргын шанарые һайжаруулжа байха, парти доторой демократиие хүгжөөжэ байха гэһэн КПСС-эй XXIV съездын тодорхойлһон хараа шугамые парти шууд сэхээр бэелүүлнэ.

Партийна ажабайдалай таһаршагүй хубинь, партийна организацинуудай шадабариие дээшэлүүлхэ, партийна хүтэлбэриин хэмжээе һайжаруулха зэбсэг хадаа шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл болоно. Парти үзэл суртал баримталһан, хурса, нюур сахидаггүй шүүмжэлэлэй жэшээ харуулдаг юм. Энэ ушарые манай партиин хүсэтэй байһанай, амжалтануудайнь шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн гэжэ Ленин харадаг һэн. «Алдуугаа мэдэрхэеэ айха хэрэггүй, тэдэнээ залахын тула ехээр, дахин дахин хүдэлхэһөө айха хэрэггүй,— гээд тэрэ бэшээ һэн, — тиигэбэл бидэнэр дабаанайнгаа оройдо гарахабди».

Коммунис байгуулалта шэнги тиимэ ехэ, орёо, олон арбаад миллион хүнүүдые нэгэдүүлдэг хэрэгтэ дутуу дундануud, алдуунууд, хуули болон журам эбдэхэ ябадал, һамаархa, бүдүүлиг зан гаргаха, хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө юумэ хэрэглэхэгүй, эзэн бусаар хандаха, хайхарамжагүй байха ябадал гарахагүй гэжэ тоолохо болоо һаа, буруу ха юм даа. Иимэ ябадалнууд байжашье магадгүй. Тэдэнтэй тэмсэхэ бүхы эмхинүүдэй хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ туршагдамал онол арга гэхэдэ, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл болоно. Энээн тухай КПСС-эй ЦК Тамбовско областной партийна организаци тушаа абаһан тогтоол соогоо һаяхан дахинаа һануулба. Хурса, сэхэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлые дэлгэрүүлгэдэ Ленинскэ ёһоор хандахые Центральна Комитет партийна организацинуудһаа эринэ. Шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл мүнөө бүри ехэ удха шанартай боложо байна.

Партийна организацинуудай түрүү үүргэнь, дайшалхы шэдэбаринь, политическэ нүлөөнэйнь хүсэн коммунистнуудай үзэл сурталһаань, теоретическэ бэлэдхэлһээнь сэхэ дулдыдана. Коммунистнуудай марксистско-ленинскэ һуралсалые туйлай ехэ удха шанартай хэрэг гэжэ парти тоолоно. Иимэ зорилгоор тэрэ хүмүүжүүлгын олон янзын гүнзэгы бодомжотой гурим хэрэглэдэг юм. Хэтэдээ мүнхэ, хүгжэжэ байһан ленинскэ һургаал партиин үзэл сурталай, политическэ ажабайдалай үндэһэ һуури, шэнэдхэн байгуулгын бүхы ажал ябуулгын түшэг тулгуури боложо үгэдэг байна.

Манайда Владимир Ильич Ленинэй зохёолнуудые хэблэн гаргалгада ехэ анхарал хандуулагдана. Гансахан һүүлэй табан жэлэй туршада орон доторнай Ленинэй номууд 92 миллион хэһэгһээ олоор хэблэгдэн гараа. В. И. Ленинэй зохёолнуудые бүхы дэлхэй дээрэ уншана. Тэдэ зохёолнууд 63 оронуудта 125 хэлэн дээрэ хэблэгдэнэ, оршуулмал литературын дунда дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлнэ. Эдэ номуудые уншажа, бүхы түби дэлхэйн олон миллион хүнүүд ажаһуужа, тэмсэжэ һурана.

Ленинизмын үндэһэ һуури дээрэ совет хүнүүдые үзэл бодолой, политическэ, гурим журамай талаар хүмүүжүүлгэ, арадай гэгээрэлые, соёл культурые дээшэлүүлгэ, ажаһуудалыень һайжаруулга, ажалдаа коммунис ёһоор хандалгые нэбтэрүүлгэ — эдэ бүгэдэ манай бүхы үзэл сурталай хүдэлмэриин гол удхань болоно. Мүнөөнэй эрхэ байдалда, социализм капитализм хоёрой хоорондо боложо байһан үзэл сурталай хурса тэмсэлэй үедэ, энэ хүдэлмэриин удха шанар илангаяа ехэ, тэрэнэй тухая шэглэлыень бүхы һайжаруулха шуха мунизмда харша. Сов до харша үзэл бод жуазин үзэл сурт визионизмда эсэргүү шэлэн хуушарһан үлэгдэлнүүдтэй, ман обществодо харша хараа нууд болон хорото гүр тай эбсэшэгүй тэмсэл даашье ябуулха шууд

Партиин ябуулжа хүмүүжүүлгын хүдэл амжалта үзэл суртал нуудай тооһоо, гол дэнэй бэлэдхэлэй хэм ехээр дулдыдах Һүүлэй үедэ КПСС-эй үзэл сурталай кадр бэлдэхэ, мэргэжэлые шэлүүлхэ хэдэ хэд жээнүүдые хараалан хэмжээнүүдые шууд бэелүүлгэ һайн үрэ дү жа, партиин ябуулд сурталай хүдэлмэри ехээр дэлгэрүүлхэ, гүнзэгырүүлхэ ябад һалха. коммунис үзэл лые бодото ажал ябуу нягтаар холбохо, мар ленинизмын диилд һургаалые, бүгэдые һургаалые үргэн арад ниитын шудалха хэрэ һалха юм.

Нүхэд! Ленинэй түрэлтэнэй үмэнэ һаруул һайхан ерээдүйе нээжэ үгэн ерээдүй бүхы оронууд хы түби дэлхэйн ажал хүсэлые хангана. аша туһадань харюус дото байдал, олон зу лион хүнүүдэй дурс дэлхэйн түүхэ Ленинэ ехэ, мүхэшэгүй лай үнэн сэхэ байдалтай нягта той байһые гэршэлэ нинизмын туг доро дээрэ жэл бүри тэмс шэнэ шэнэ отрядууд на, ленинскэ үзэл с ажал ябуулгынгаа хү болгоно. Тиихэ ёһо Илалта түгэс ленин сурталаар зэбсэглэ люционно хүсэнүүдэй доро мүнөөнэй энэ лай ехэ дэлхэйн хү шэнэдхэгдэжэ ба бидэнэр ехэ ха хаража байдагбди. хэйн социализмын гуулалта бэхижэн, найрамдалай, соци дэбжэлтын түлөө ал дай тэмсэл шангадан хоорондын харилсаа бүхы гуримуудта г хубилалта боложо ба

Түсэбтэ шэнэ таба бүхэндэ, жэлһээ жэл ветскэ Союз — Ле Эхэ орон, түгэс хү социализмын орон эд ческа, мүн политическ лаараашье бэхижэнэ, арадай ажаһуудал риальна талаараа ехээр хангагданги, бодолойнгоо талаар г удхатай, баян дэлгэр жо байна.

Совет арадай, т коммунис партиин мүнөө коммунис бай тын шэнэ орёо, тэрэ зоригжуулхы зори табигдана, манай бай байһан һаруул һайхан дүй бүри үргэнөөр нэ.

Диилдэшэгүй лени туг доро, өөрынгөө скэ партиие тойрон жагсаалтайгаар, тэрэ тэлбэри доро совет олон элитэ ехэ илал дые туйлаа, тингээд бүхы хүн түрэлтэнд зам гаргажа, комму щество бата найдамт байгуулжа байна.

Хүдэлмэришэн анги хы оронуудай ажал хэтэдээ мүнхэ, интер нальна һургаал — м сизм-ленинизм манд тогой!

Советскэ Союзай мунис партида, лени диилдэшэгүй туг доро, мунис үзэл суртал дөөр һалбаран ма тэшэ дабшажа ябаһа тар совет арадта алд ло!

• • •

Элидхэл ехэ анхара гаар шагнагдажа, ал шалгаар нэгэнтэ бэш тагдаһан байна.

Суглаан дүүрэһэн соноскогдобо. Тэрээ баадагшад һуурияа б «Интернационал» гэж тийна гимн дуулаба.

Суглаанда хабаада һайндэрэй ехэ конце руулагдаа.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй У

НҮХЭР Г. Ф. МАСЛОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, публикын ажахын болон совет органуудта олон туршада эдэбхитэйгээр ажаллаһанайнь түлөө Бур АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хэрэгүүдые эр Георгий Федорович Масловые Буряадай АССР-эй ховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар наха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президи түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президи секретарь И. ЧЕРНЯКОВ

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.

1975 оной апрелиин 21.

БУРЯАД ОРОНОЙ ХҮБҮҮД—АГУУ БАЙЛДААНДА

ЭСЭГЫН ДҮРБЭН ХҮБҮҮД

...ой үбгэжөөл дүрбэн
...эй, олон басагадтай
... байһан юм. Аха
...һээ бэшэниинь хү-
...жагар, үндэр сэбэр
... хүбүүд һэн. Цыдэбэй
... бултадаа зүрхэтэй,
...ной, юумэнһээ тунха-
...гүй байһан гэжэ урид
...лэе. Тиин энэ хэлээ-
...тадхахын тулада ба-
...үдые дурдая.
...нис булимтарагшадай
... орондо добтолон оро-
... ехэ хүбүүниинь
... одхон Цэ-Дашатаяа
... албанда мордолой.
... эсэгын хүбүүдэй зам
...идоо тээшээ асаталай.
...ар бага наһанһаа
... сүг һуража, наадажа
... унаган нүхэд Це-Жаб
... хоёр тухай хожо-
...мгалан сагай ерэхэ-
... жэлдэ сүг ажалла-
...мжэд, Цэ-Жаб тухай,
...эй гаталжа гараһан
...хы зам тухай бэшэхэ
... байна. Тиин энэ
...амда хоёр ондоо бо-
...рүүлнэ: хүнгэншье,
...эгшье байна.
...даab гэхэдэ, Эсэгэ
... хамгаалгын Агууехэ
... түрүүшын һаранууд-
...илээд, эдэнэр Прага,
... хүрэтэр ошожо, дай-
...ража бусаһан хүнүү-
...ды габьяае багахан
...л соо багтааха аал-
...йнда хабаадаһан сол-
...һан туладаа хэдэн
... дайнай шэрүүн за-
...дэбшаха гээшын али
... бэрхэшээлтэй байһые
... мэдэнэм.
...ын дүрбэн хүбүүдэй
...ды замые ахаһаань
... эхилээ. **Цымжэд**
...ович (зураг дээрэ
...рһаа харанат). Фа-
...булимтарагшадай доб-
... ороходо, сержант
... Цыдыпов 1940
...бол сагаан финнүүд-
...болоһон дайдна ха-
...жа, дарнин үнэр
... болоһон, дайса-
... һомондо дайрууд-
... залуун шулуу ни-
...лёоһон сэрэгшэ бо-
... байба.
...й ороной ниислэл хо-
...ква тээшэ фашис сэ-
...й хэһэн хүсэтэ доб-
... Смоленск шадар
...ын шанга сохилто
...бэлэй. Эндэ болоһон
...айлдаануудай үедэ
... шархатаа һэн. Шар-
...галуулаад, дахин
... ороходоо, 1940 ондо
...эй дайлалдаһан га-
... дахин эльгээгдэшэө
...албон шуран, дайнда
... дүршэһэн сержантые
...адай командираар
... Тагнуулда гараха-
...пповэй сэрэгшэд оло
...элэнүүдые» — дай-
...сэрэгшэдые барижа
... байба. Нэгэтэ дай-
...ара талада ябатараа
... почто зөөгшые ба-

ряад, частьдаа бүрин орожо ерээ һэн.

1944 оной зунай добтолгын үедэ манай автоматчингуудай добтолхо зам хаажа байһан дайсанай ДЗО-дые үгы хэхэ даалгабари сержант Цыдыповэй отделенидэ үгтэбэ. Энэ дайнда эрэлхэг зоригтойгоор тулалдажа, командирай даалгабари дүүргэбэшье, өөрөө хүндөөр шархатаа һэн. Иигэжэ Цымжэд Цыдыпов хүлөө тайрүүлхэ баатай болоо бэлэй. Сэрэгэй албанһаа табигдаба.

Дайнһаа бусамсаараа «Буряад үнэн» газетын редакцида ерэжэ оробо. Эндэ 25 жэлдэ хүдэлөөд, пенсидэ гараа.

Дайнда ябахадаа Цымжэд Цыдыпович Коммунис партиин гэшүүн боложо ороо һэн. Дайн байлдаанда шэн зориг гаргаһанайнгаа түлөө «Улаан Одоной» орденоор, «Шэн габьяагай түлөө», «Германиие илаһанай түлөө» болоод бусад медальнуудаар шагнагданхай.

Цымжэдэй удаадахи дүү **Агбан** юм. Дайнай газарта ябахадаа зоригтой, зүрхэтэй, зон нүхэдтэй Агбанииеород нүхэдынь «Иван» гэжэ нэрлэдэг һэн. 1942 онһоо дайнда ябаа. 22-дохи гвардейскэ артиллериин полкын ехэ буугай командир зэргэтэй дайлалдаа. Иван Цыдыпов Нейсэ гол дээрэхи немецүүдэй бэхижүүлгэ һамна бута сохилсоһон, Дрезден, Берлин хотонуудые добтолон абалсаһан, Чехословакиин Прага хотые сүлөөлэлсэһэн намтартай.

Агбан-Иван хэдэн удаа шархатаһан байна. Теэд дахяад лэ нүхэдтөө бусадаг байба. Энэ сэрэгшын дабаһан замые, баатаршалгые орден хайрануудыень гэршэлжэ байна. «Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай» 1-дэхи шатын, «Улаан одоной», Алдар солын III шатын орденуудаар, хэдэн олон медальнуудаар шагнагданхай. Дайнда баатар габьяатайгаар тулалдажа, олон тоорэгэйнь тушаал хэлэжэ үгэнэ. Сандомир шадарай бэхижэлгэтэ газарта дайнда оролсоод, Польшые, Прагые сүлөөлэлгын байлдаануудта, Берлиниие абаха добтолгодо хабаадалсаа һэн. Эдээнэйнь гэршэ «Улаан Одоной», «Алдар Солын» III шатын орденууд, олон медальнууд Цэ-Жабай үбсүүе шэмэглэнэ.

Дайнай һүүлээр Цэ-Жаб Цыдыпович институт дүүргээ. Удаань аспирантура дүүргэжэ, эрдэмэй кандидат болоо һэн. 1973 ондо хэлэ бэшэгэй эрдэмэй докторой нэрэ зэргэтэй болоо. Мүнөө Буряадай багшанарай институтда багшална.

Эсэгын дүрбэн хүбүүдэй эгээл багань **Цэ-Дашн** (зураг дээрэ будёновско малгайтай, гансаараа байна) Цыдыпов артиллеристээр дайлалдаһан юм. Энэ сэрэгшын баатаршалга тухайда мүртэй юумэн үлөөгүй. «Улаан Одоной» орден, «Шэн габьяагай түлөө» медаляар шагнагданхай. Эсэгэ оронойнгоо газар дайдаһаа шунахай дайсадые намналсажа, гарталсажа ябатараа Цэ-Даши 1944 ондо баатарай үхэлөөр унаа һэн.

Иигэжэ эсэгын дүрбэн хүбүүд: Цымжэд, Агбан, Цэ-Жаб, Цэ-Даши Эсэгэ оронойгоо хүшэр хүндэ байдалда ороходо, бултаараа буу барижа хархис дайсантай тэмсэжэ эхилээ һэн. «Нэрээ хухаранхаар, яһаа хухара» гэһэн буряад зоной оньһон үгэ эхэ, эсэгын захяа боложо, эдэнэр үнэхөөрөө шэн габьяатайгаар тулалдаа, хамтын илалта шуһа мяхаараа шэрээлсээ гэжэл хэлэхэ ёһотойбди.

то фашис сэрэгшэдые, сэрэгэй техникэ үгы хэһэнэйнгээ түлөө Верховно Главнокомандалагшын, фронтнуудай, сэрэгэй частьнуудай командалагшадай 15 һайшаалда хүртөө һэн.

Дайнай дүүрэһэнһээ хойшо үнгэрһэн 30 жэлэй туршада Иван Цыдыпов Яруунын аймагай Тулдуунай совхоздо малшанаар хүдэлжэ байна. Цыдыповэйхи юһэн үхибүүдтэй.

Гурбадахи хүбүүн Цэ-Жаб һаял һургуули дүүргээд, багшалжа байтараа, һайн дураараа дайнда мордоһон юм. 111-дэхи танкова бригадада десантник, тагнуулшанаар ябаһан хүн юм. Дайсанай ара талада ходо ябаһан гэжэ сэ-

С. БАДМАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээрэнь) **Цымжэд, Иван, Цэ-Жаб Цыдыповүүд дайнһаа бусажа ерэһэнэйнгээ һүүлээр, 1946 ондо; доронь — Цэ-Даши Цыдыпов.**

УУЛЗАЛГА

Зунай дулаахан үглөөгүүр һэн. Иннокентии Леонтьевич Чулковой загаһа хахуулидаха һанаатай түхеэржэ байхадань почтальон басаган бэшэг асаржа ерэбэ. Киев хотоһоо ерэһэн байба. Иннокентий Леонтьевич иимэ холоһоо бэшэг абадаггүй аад, ехэл гайхаба. Тэрэ конвертээ болгоомжотойгоор задалба.

«Хүндэтэ Иннокентий Леонтьевич!

Магад намайгаа мартаһаншье байжа болоош. Тэрэ гэһээр гушаад шахуу жэл үнгэрбэ ха юм даа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай дүүрэһэн үдэрһөө хойшо шамайе бэдэрээб. Буряад ороной Майск тосхондо ажаһуужа, ажаллана гэжэ һаял мэдэжэ, энэ бэшэг зурабаб. Сагай бии һаань, манай Киевээр айлшалыш. Бүхы бүлөөрөө хүлеэнэбди.

Амаршалагша Вениамин Дорофеев».

Иннокентий Леонтьевич этигэжэ ядангяар хэдэн удаа уншаба. Тиимэл даа. Вениамин Александрович Дорофеев өөрөөл бэшэбэ ха юм. 1330-дахи полкын 6-дахи батальоной командир капитан Вениамин Дорофеев! Амиды үлэһэн байгаа ха юм. Тухэреэн сагаан шарайтай, нарихан ута бэетэй залуухан капитан нюдэндэнь харагдахадал гэбэ. Дээдэ һургуулитай, гайхамшаг зоригтой залуу офицерые сэрэгшэд бултадаа хүндэлдэг бэлэй. Дүрбэн жэл дайн байлдаанай хүшэр хүндэ харгыгаар баруун зүг барин дайсанай эшээн тээшэ хамтадаа дэбшээ. Нэгэ аяга сооһоо эдеэлжэ, нэгэ шинелеэр хушажа унтаха саг хэды оло гараһан байха. Вениамин Дорофеев нээрээшье гайхамшаг зоригтой хүн һэн. Иннокентий оло дахин тэрээнтэй тагнуулда гараа. Хэды немец офицернүүдые амидыгаар штабтаа асараа гээшэб!

Энэ олон жэлнүүд соо тэрэ дайшалхы нүхэдөө мартангүйгөөр бэдэржэ байгаа бшуу. Ямар һайн һайхан сэдьхэлтэй хүн гээшэб! Дорофеев бүри тиихэдэ, залуу ябахадаа, нүхэдөө ехэ хүндэлдэг, һүүлшынгээ зүһэмэ хилээмэ хубаажа үгэхөөр бэлэн ябадаг бэлэйл.

Байза... һүүлшынхеэ Вениамин Дорофеевтэй хэзээ харалсаа бэлэйб? 1945 оной хабар Одер мүрэнине гаталаа һэм шуу. Тиимэ даа. Батальоной командир капитан Вениамин Александровнч Дорофеевтэй хамта 6-дахи батальоной сэрэгшэд Одер мүрэнине эгээл түрүүлэн гаталаа һэн. Одер мүрэнэй баруун эрьедэ хороһон немец фашистнарые бута сохижо, тэндэ бэхижүүлгэ хэбэ. Дайсад бүлэг совет сэрэгшэдые Одер мүрэнэй хүйтэн уһан соо шэдэхээр хэдэн һэдэлгэ хэбэ. Пэтэрһэн фашистнар нилээд олоороо эндэ үхэлөө олоһон юм. Сүүдхын туршада капитан Дорофеевэй сэрэгшэд тулалдаа. Эдэнэр шэн габьяа харуулаа. Энэ байлдаанай үедэ Иннокентий Чулков хүндөөр шархатажа, госпитальдо эльгээгдээ бэлэй. Энэ баатаршалгынгаа түлөө Алдар солын хоёрдохи шатын орденоор шагнагдаһан байха юм. Тэрэ гэһээр комбадтайгаа золгоогүй бшуу.

Иннокентий Леонтьевич Чулков гэр бүлыхидтэйгээ хөөрэлдэжэ, холын Киевтэ ажаһуудаг нүхэртөө айлшалаа бэлэй. Дайшалхы нүхэдэй хөөрэлдэхэ юумэн олон һэн. **Вениамин** Александрович Прага шадар дайгаа дүүргэһэн байба. Одер мүрэниие гаталһан баатаршалгынгаа түлөө Ленинэй орденоор шагнагдаа. Дайнай һүүлээр һуралсалаа үргэлжэлүүлжэ, физико-математикын эрдэмэй кандидат болоһон. Гайхамшаг зоригтой сэрэгшэ нүхэрэйнгөө мэдээжэ эрдэмтэн болоод байһандань Чулков урмашан баясажа байгаа бэлэй. Дорофеев холын Буряад оронһоо ерэһэн айлшанаа Киев соогуур хэдэн үдэр соо дахуулжа, түүхэтэ газарнуудые харуулаа. Днепр мүрэн дээгүүр онгосоор сэнгэбэд, зугаалбад.

Эдэнэр дайн байлдаанай гал дүлэн соогуур алхалаа. Иимэ сүлөөтэйгөөр, хүхюугээр зугаалха саг тиигэхэдэ хаана байха һэм. Үдэр һүнишье амар заяа үзүүлэхгүйгөөр дайсанаа сохидог бэлэйл. 1941 оной сентябрь һараһаа 1945 оной апрель хүрэтэр хамта нэгэ батальондо ябаһан байна бшуу. Вениамин Александрович сержант Иннокентий Чулковто тон харюусалгатай даабаринуудые үгэдэг һэн. Иннокентий комбадайнгаа даабарлар оло дахин дайсанай ара тала руу орожо, үнэтэй мэдээсэлнүүдые асардаг бэлэй.

Орша хото шадар немец офицерые амидыгаар барижа асараа һэн. Энэ офицерынь үнэтэ мэдээсэлнүүдые үгэһэн юм. Иннокентий энэ баатаршалгынгаа түлөө Улаан Одоной орденоор шагнагдаа һэн. Иннокентий Чулков Украинын, Польшын, Чехословакиин газар уһые, город, хотонуудые немец фашистнарай һабарһаа сүлөөлэлсэһэн байна. Тэрэнэй үбсүүндэ Алдар солын гурбадахи, хоёрдохи шатын орденууд ялардаг. Чехословакиин город, хотонуудые сүлөөлэлсэжэ, шэн зориг харуулһан юм. Иннокентий Леонтьевич Чулков «Баатаршалга гаргаһанай түлөө» гэһэн Чехословакиин медаляар шагнагданхай. Энэ медаль Чехословакиин президент Людвиг Свободын гар табилгатайгаар үгтэһэн байха юм.

Баатар сэрэгшэ И. Л. Чулков түрэл Баргажан нютагаа бусажа, олон жэлэй туршада ой модоной ажахыда хүдэлөө. Эрхим һайн ажалайнгаа түлөө коммунис ажалай ударнигай нэрэ солодо хүртэһэн юм.

Мүнөө Иннокентий Леонтьевич Хурамхаанай аймагай Майск тосхондо ажаһуужа. Пенсидэ гараһаншье һаа, Хурамхаанай леспромхоздо хүнгэн ажал хэдэг. Тэрэнэй дайшалхы нүхэдынь Москва, Киев, Ленинград, Новосибирск, Бодайбо хотонуудһаа бэшэгүүдые эльгээжэ байдаг. Эдэнэр үнгэрэн ошоһон хүнгэн бэшэ саг тухайгаа, дайнай газар дээрэ баатараар унаһан нүхэдөө дурдан домоглон хөөрэлдэдэг. Эдэнэр амгалан тайбан байдалай дэлхэй дээрэ тогтохын тула үнэн сэхээр, эршэ зоригтойгоор ажалланад. Баатар сэрэгшэд Агууехэ Илалтын 30 жэлэй алдарта ойе, эрхим һайн ажал хэрэгүүдээр угтажа байнад.

К. ЖАМЬЯНОВ.

Д. ДАМДИНОВ

СЭЛЭНГЭ

Хантай һайхан
нютагаймни
Халюун шаргал талмайе
Солгёон долгёор
сарюудхагша
Сэлгеэн хүхэхэн Сэлэнгэ.
Ангар, Волго,
Еннсейнүүд —
Аха дүүнэр бултанһаашни
Амар мэндын элигэлтые
Асарааб шамдаа,
Сэлэнгэ.
Дандаа сэсэглиг
дайдыемни
Дэмы шэмэглээ
бэшэхэншн,
Залуу дууша поэдэйнгээ
Захяа юрөөл хүлеэгыш;
Оршол һайхан дайдала
Ороһон дайсанһаа
аршалагша
Абай суута
гэсэрнүүдэйнгээ
Моридыень уһалан
мордохуулыш!
Энхэ нангин оронойнгоо
Эрхэ сүлөөе абарагша
Хүдэр дайша
хүбүүдэйнгээ
Хүлэгынь уһалан
үдэшыш!

СЭРЭГШЫН ЗАМ

— Энэл даа, минии дайшалхы шангууд, документнүүдынь — гэжэ Гуржап Жамсаранович хэлээд, орден медальнуудаа, мүн үни удаан сагһаа боложо шарлашаһан үнэмшэлгэнүүдыень гаргажа, стол дээрэ табиба. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай II-дохи шатын орден, «Шэн габьяагай түлөө», мүн бусад олон медаль харанабди.

Харахада түбшэн нэмдуу зантай, дунда зэргын бэетэй, хурса харасатай дайнай энэ ветерантай Хяагтын аймагай Алтай нютагта танилсажа, дайшалхы намтараарнь һонирхоо һэм. Нүхэр Занданов дайнай түрүүшын үдэрнүүдһээ Илалтын салют хүрэтэр фронтнуудай гал дүлэн соогуур ябажа, амиды мэндэ түрэл нютагаа бусаһан юм. Сержант Занданов эдэ жэлнүүд соо хамаг юумэ хуу туршаа, «халуун шулуу» нилээд долёожо үзэһэн байха.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, Гуржап Жамсаранович Киевскэ областьдо сэрэгэй алба хэжэ байһан юм. Дайнай түрүүшын үдэрнүүдһээ хэсүү шанга байлдаануудта тэрэ хабаадаха баатай болоо һэн. Хүндэ саг байгаа. Баруун Европын гүрэнүүдые бэлэхэнээр эзэмдэһэн фашистнар манай ороной газар дайда баһал бэлэхэнээр абахабди гэжэ найдаад, сэхэ урагшаа, оронойманай гүн руу үдэр һүнигүй тэгүүлжэ байба.

— Бердичев хото шадархи багахан һууринай хажууда Зандановай алба хэдэг полк шанга тулалдаанда ороо. Энэ һуурин фашистнарай саашанхи добтолгодо тон шухала стратегическэ участок байһан юм. Үдэр соо энэ һуурин 3 дахин гарһаа гарта орожо байгаа. Теэд һүниин харанхыгаар фашистнар хүршэ полкын участогта сүмэрэн орожо, тэрэ һууриниие эзэлээд байһан манай сэрэгшэдэй ара талаһаа добтолон, хүреэлжэ шадаа. Тиигэхэдэ Гуржап Занданов болон бусад сэрэгшэд фашистнарай һабарта ороһон байба. Теэд Гуржап Жамсаранович пленд удаан байгаагүй, хэдэн нүхэдтэйгөө зугадажа шадаһан юм. Энээн тухайгаа тэрэ иигэжэ хөөрэнэ:

«Шепетовко хотын нэгэ захада хэдэн бараагууд соо бидэнэр байгаабди. Нэгэтэ харанхы һүни аадар бороон ехээр ороо. Немец харуулшад нэбтэ нороо хаш. Гэрэй һарабша доро бултадаа ороод, гал түлижэ эхилбэ. Эгээл энэ үедэ бидэнэр зугадаха гэжэ шиидээбди. Шалбааг соогуур мүлхижэ, хадхууртай проволокыень дээшэнь үргөөд байхадам, нүхэдни мүлхижэ гараһан юм. Тиигэжэ бидэнэр сүлөөдэ гараад, хэдэн хоног ябажа, частьдаа хүрэжэ үрдеэбди. Саашанхи дайшалхы замаа Украинска 1-дэхи фронтдо үргэлжэлүүлээ һэм».

Энэ фронтдо Гуржап Жамсаранович удаахан дайлалдаа. Теэд Умань голой, хажууда болоһон шанга тулалдаанда хабаадахадаа, контузида хүндөөр ороһон юм. Һара шахуу госпитальдо аргалуулһанайнгаа удаа Украинска II-дохи фронтын артиллериин гвардейскэ 849-дэхи полкдо 45 миллиметрэй үхэр буугай расчёдой командираар албаяа үргэлжэлүүлбэ. Оло дахин хатуу шанга байлдаануудта хабаадаа, хэдэн гүрэнүүдэй газар дээгүүр алхалаа. Совет Украина, Молдави, Чехословаки, Венгри, Австри — эдэ бүхы оронуудай арад зониие фашис дарлалтаһаа сүлөөлэлсэжэ, алар холын Буряад нютагай хүбүүн баатарлигаар тулалдаһан байна.

— Украинын нэгэ багахан һууринай түлөө болоһон нэгэ тулалдаан һанаандам ороно, — гэжэ Гуржап Жамсаранович хөөрөөгөө саашань үргэлжэлүүлнэ — Фашистнар хэды дахин добтолгодо ороо, теэд бидэнэр бишыхашье сухарингүй, эрид шангаар «харюусанабди». Манай расчет олохон фашистнарые, тэдэнэй техникые хороогоо. Би энэ тулалдаанда хүнгэшэгөөр шархатаа бэлэйб. Энэ байлдаанай түлөө Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай II шатын орденоор шагнагдаа һэм.

Һүүлээрнь немец фашистнартай баатарлигаар тэмсэһэнэйнгээ түлөө сержант Занданов «Шэн габьяагай түлөө» гэһэн медальда хүртэһэн байгаа. Тиигэжэ Гуржап Жамсаранович дайшалхы замаа Австриин ниислэл Венэ хотодо түгэсхэжэ, Эхэ ороноо хамгаалалсаха нангин уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэһэн юм.

Мүнөө Г. Ж. Занданов түрэл нютагтаа ажаһууна. 60 наһанай жаргалда хүрөө, хүнгэн сарюун зандаа. Нютаг нугадаа хүндэтэй, суутай үбгэжөөл Гуржап Жамсаранович дайнай үедэ артиллерист ябаһан. Амгалан сагай байдалда модошо дарханаар хүдэлөө. Дайнда баатарлигаар тулалдаһан энэ нүхэр амгалан ажалда ябахадаа баһал магтаалтай хүдэлөө. Энээниие Гуржап Жамсарановичай ажабайдал гэршэлнэ.

Д. ГАРМАЕВ,
манай корр.

...ШАШЬЕ АДЛИ ТЭГШЭЭР...

...тиихэдэ Шарзын
...һургуулида байгаабди.
... шэмэрүүн жэлнүүд
... үедэ бидэнэй
... холошье һаа,
...нуудай нээрээн, хас
... самолёдуудай хая-
...бонуудай тэһэрээн,
... хүгшэдэй, эхэнэр-
...юн үхибүүдэй уйд
... шуудал алхам бү-
... ээгдэжэ байгаа.
... оной нэгэ үдэр Сэ-
...рбоевич Патархеев-
...наһанаа мартагша-
...рэ үедэ Сэбэг орой-
... наһатай ябаа. Тэрэ-
... гурбан жэлыень дай-
... соо үнгэргөө
...лмэр залуу Сэбэг
... 1942 оной эхилжэ
... 18 наһатайдаа
...мордожо, Воронеж-
...ань Степной фрон-
...хи дивизиин 424-
...лково полкдо пуле-
...чедой нэгэдэхи но-
...дайлалдаа.

Дайн байлдаан гээшэ наадан бэшэ aaб даа. Мүнөөдэр эндэ, харин үглөө ондоо газарта дайлалдахаш. Тиигэжэ Сэбэг Пурбоевич Украинска 2-дохи фронтын 73-дахи дивизиин 242-дохи гвардейскэ стрелково полкдо ороо һэн. Энэ хүн Курска дүхэригэй шанга тулалдаанда хабаадалсаа. Дайн байлдаанда С. П. Патархеев оло дахин баатаршалга харуулаа. 1943 ондо Харьков Белгород хоёрой хоорондо болоһон тулалдаанда тэрэ хабаадалсаһан юм. Өөрынгөө пулемедоор дайшалхы сэрэгшэ 46 немецые хиргаһан, эрэлхэг зоригтой, юумэнһээ айхагүй байһанаа харуулаа. Энэ баатаршалгынгаа түлөө «Дайшалхы габьяагай түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаһан байгаа.

1944 ондо Белая Церковь городой дэргэдэ С. П. Патархеев дайсанай танкнуудай добтолгые тогтоолсоһон юм. Сэрэгшын хэбтэһэн газар тээшэ хүндэ танкнууд мүлхинэ. Сэбэг Пурбоевич айжа, һүрдэжэ гэдэргээ сухарягүй. Хэдэн граната абажа, нэгэ танк тээшэ шэдэхэдэнь, тэрэнь шаташоо һэн. Тэрэ байлдаанда сержант Патархеев хоёр танк шатаажа шадаа. Тиигэжэ буряад сэрэгшэ хүбүүн «Шэн габьяагай түлөө» медаляар шагнагдаба.

Илалтын үдэрые С. П. Патархеев ЧССР-эй Братислава хотодо угтаа. Аха дүү словак арадта Эхэ ороноо дайсадһаа сүлөөлхэдэнь совет сэрэгшэ, Ахын буряад хүбүүн С. П. Патархеев туһалалсаа бшуу.

С. П. Патархеев хэдэ дахин шархатаһан. Тиигэбэшье түрэл колхоздоо малшанаар ажаллаһан зандаа.

Тэрэ хододоо магтаалтай.

В. ГАЛСАНОВ.
Ахын аймаг.

Нютагайнгаа хүбүүдэй ду расхаалда.

Э. БРЮХАНЕНКЫН фото.

Ц. НОМТОЕВ

...ОЙ ВИНТОВКО

...ай зохидхон
винтовко
... хурганһаа
табингүй
...аа жаргал
хамгаалха
... тангарнгтайбди.
... булад жадатай,
... шарахан будагтай
... гэн шамайгаа
... бажуун жагсанам.
...һэн шудалһан
шамаараа
... түргэн буудахаб.
...ын бэлшэртэ
... сорьен буугаарай.
... хурдан жадааршни
...ой сэжэ
хадхахаб:
... зүрхынь голложо,
... хэн ороорой.
... бэхи хүрзөөршни,
... нүүлэн буулгахаб,
... фашистын
... һамна нюдөөрөй.
... дайнда орожо,
... гаал олоһон
... суутай винтовко
... хирбэн
ханхиныш!

МОРИН СЭРЭГШЭДЭЙ БААТАРШАЛГА

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Совет Армиин олон тоото соединенинүүдэй дунда морин сэрэгэй хоёрдохи гвардейскэ корпус сэрэгшэдэйнгээ баатаршалгаар алдар суудаа гараһан юм. Энэ корпусой бүридэлдэ ородог дивизинүүдтэ манай буряад морин сэрэгшэд олон байһан юм. Тэдэнэй гаргаһан баатаршалга тухай баримтануудые Совет Армиин түбэй архивта үзэһэн байнаб.

Эдэ мүрнүүдые бэшэһэн автор, би өөрөө энэ гвардейскэ корпусой сэрэгшэдэй зэргэдэ ябажа, фашис дээрмэшэдтэй байлдаа бэлэйб. Тиимэһээ өөрынгөө түрэл соединениин байлдаанай түүхэ намтарые һонирходог тула СССР-эй Оборонын министерствын архив соо шэлээд ехэ саг үнгэргэһэн байнаб.

Дайнай фронт дээрэ шахардуу шанга үеын яаралтай сагаар бэшэгдэһэн тобшохоншье һаа, тон һонин мэдээсэлнүүд эндэ олон дайралдаха юм. Тус корпусой бүридэлдэ ородог дивизинүүдтэ мянга гаран буряад хүбүүд ябаа. Тэдэнэй дундаһаа байлдаанда эрэлхэг зориг гаргажа шалгарагшад олон байгаа.

Энэ мэдээсэл соогоо тус корпусой сэрэгшэд — **Яруунын аймагай** хүбүүдэй баатаршалга тухай уншагшадта хөөрэхэ хүсэлэнтэйб.

СЕРЖАНТ Г. Т. ЛАНЦОВ.

1943 оной июль һара. Брянскын ой тайгые бүрхөөһэн мананай үшөө дэгдээгүй байхада, 4-дэхи гвардейскэ морито дивизи добтолгоёо эхилбэ. Сержант Герасим Трофимович Ланцовой ябаһан 11-дэхи полкын эскадронууд дайсанай гол хүсэнүүдэй урдаһаа дайлалдан, тэдэниие уданшьегүй сухарюулба. Тэрьэлһэн фашистнуудые мүрдэн, манай сэрэгшэд уһа намагтай түглэ соогуур шабардан, Обельно гэжэ голой эрьедэ тулажа ерээ. Голой саада талада хороһон дайсан манайхинай урдаһаа буудажа эхилбэ. Хонхор газарта хэбтэһэн манай сэрэгшэд миномёдоор буудабад. Гитлеровецүүдэй байһан окопто минэнүүдэй тэһэрхэ абяан, баглагар хара утаанай, шабар шоройн агаарта дэгдэхэнь харагдана.

Минэнүүдэй эшхэрээн доогуур манай морин сэрэгшэд намаг соогуур голой нүгөө эрьедэ гаража, тулалдааншье эхилээ һэн. Энэ байлдаанда сержант Ланцов гар хатабашье, эрэлхэг зоригтойгоо харуулба. ПТР буугаараа дайсанай хүндэ пулемёдые усадхаад. «Ура! Эхэ оронойнгоо түлөө!» гэжэ хашхаран, хамагһаа түрүүн добтолгодо ороһон байна. Шэн зориг, баатаршалга гаргаһанайнгаа түлөө сержант Г. Т. Ланцов «Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай» хоёрдохи шатын орденоор шагнагдаһан юм.

Мүн тэрэ үдэрэй тулалдаанда сержант Ланцовтой сүг ябаһан, Баунтын аймагһаа сэрэгтэ мордоһон, Галсан Дамдинович Бальжинов немецкэ «Юнкерс-88» түхэлэй бомбардировщигые пулемёдоор буудажа унагааһанайнгаа түлөө, баһал «Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай» орденоор шагнагдаһан байна.

АЛДАР СОЛЫН ОРДЕНОЙ КАВАЛЕР

Дайнай һүүлшын жэл Совет Армиин һүртэ добтолгонуудаа үргэлжэлүүлэн, Берлин тээшэ тэгүүлжэ эхилһэн үе. «Помераниин губээ» гэһэн фашистнуудай томо бэхилэлтые бута сохин абаха бэлэдхэл хэгдэжэ дүүргэгдэбэ.

1945 оной февралиин 27-ной үглөөгүүр үүр сайжа байхада, манай ехэ буунууд нээрбэ. Удаань дарнин утаагаар манарһан байлдаанай талмай дээрэ һүрөөтэй шанга «Ура-аа!» хашхараан сууряатан, морин сэрэгэй дивизи ухаа тооһо татуулан добтолгодо орошоо бэлэй. Кюттель хотын шобогор гэрнүүдэй саада талаар хара утаа бушхажа, галай дүлэн соробхилно. Добтолгодо ороһон морито корпусой дивизинүүд дайсанай бэхилэлтын гүн руу нэбтэржэ, тэдэнэй хамгаалалтануудые нэгэ-нэгээрнь дайлан абаһан юм. Энэ ехэ тулалдаанда шалгарһан баатар зоригтой олон хүбүүд орден, медальнуудаар шагнагдаа бэлэй. Тэдэнэй дунда Яруунын аймагай Найн Мангустович Сардисламов Алдар Солын ордендо хүртөө һэн. Тиихэдэ мүн тус аймагай Дашинырен Очирович Санжиев, Бато Цыбикович Цыдыпов, Василий Дмитриевич Борисов гэгшэд тэрэ байлдаанда шэн габьяа, эрэлхэг зориг гаргагшадай дунда нэрээ дурдуулһан байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда морито дивизиин зэргэдэ ябажа, шэн габьяа харуулһан хүнүүдэй зарим тэды нэрэнүүдые документһээ абажа дурдабаб.

С. ХАНДАЖАПОВ,
дайнай инвалид.

РЕПОРТАЖ

БАГША ЛЕНИНЭЙ БИШЫХАН АШАНАР

Манай түрэл Коммунис партиин, Совет гүрэнэй үндэhэ hуури табигша, бүхы дэлхэйн ажалшан арадта жаргалта байдал түхөөгшэ, хүн түрэлтэнэй ерээдүй — балшар бага үхибүүдэй багша, эрхим хани нүхэр Владимир Ильич Ленинэй түрэhөөр 105 жэлэй ойн үдэр — апрелиин 22-то наратай сэлмэг, дулаахан үдэр байгаа.

Эртэ үглөөнhөө хойшо эдиршүүлэй hайндэр хотын үйлсэ гудамжануудаар салгидан эбхэрбэ. Жаргалта ороной үхибүүд — Улаан-Үдын олон hургуулинуудай эрхим түрүү отрядуудай, дружинануудай баглаа сэсэгүүдые барилhан пионернүүд, октябрятанар барабан, горнын жабхалан hайхан аялга хүгжэм доро хотын гол талмай — Соведүүдэй талмай тээшэ субаба. Энэ үдэр октябрятанарые пионертэ абадаг hайхан занщал бии гээшэ. Тус репортаж соогоо республикын ниислэл хотын 1-дэхи дунда hургуулиин 3-дахи «Б» классай октябрятанарай ажабайдалда болоhон баяр тухай хөөрэхэмнай.

1970 ондо Улаан-Үдын 1-дэхи багшанарай училищи дүүргэhэн комсомол басаган Людмила Сергеевна Клименкын заадаг 3-дахи «Б» классай 35 hурагшад эндэ ерэнхэй. Һуралсалайнгаа бүхы дүнгүүдээр энэ класс hургуули соогоо түрүү hууринуудай нэгые эзэлдэг юм. Эндэ табан отличник бии: Арюна Цыреендоржиева, Галя Канюка, Таня Шабанова, Лена Хлебодарова, Люба Краснова.

3-дахи «Б» классай hурагшад Советскэ Союзай Герой Зинаида Портновагай нэрэмжэтэ отрядай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэдэг.

Талмай дээрэ, багша Ленинэй памятнигай дэргэдэ пионернүүдэй хүндэлэлэй харуул жагсаагданхай. Һургуулиин пионернүүдэй эмхиин дружинын Соведэй түрүүлэгшэ Оля Стрекаловская, пионервожата Маргарита Георгиевна Истаева гэгшэд октябрятанарые пионертэ абалгын дружинын баярай сбор нээбэ. Удаань түрэлхидэй үмэнэhөө Галина Сергеевна Красикова, Анатолий Леонидович Шпельков, hургуулиин завуч Галина Ивановна Корытова болон бусад үгэ хэлэжэ, эдиршүүлые халуунаар амаршалhан байна.

— Ленинэй нэрэмжэтэ бүхэсоюзна пионернүүдэй эмхиин зэргэдэ ороходоо, хани нүхэдэйнгөө урда омогорхол баяртайгаар тангарингланаб... — гэhэн пионер болоhон багашуулай шэнгэхэн, согтой хүхюун хоолойнууд талмай дээгүүр сууряатана.

Пионервожатанууд, багшанар, түрэлхид октябрятанарта улаан галстугуудые зүүбэ. Тиихэдэнь эдэнэр Эхэ орондоо, түрэл партидаа хододоо үнэн сэхэ ябахаар шахаа тангаригаа үгөө.

Һурагшад баглаа сэсэгүүдые В. И. Ленинэй памятнигай дэргэдэ табиба.

...Хотын пионернүүдэй дружинанууд — Ильичэй ашанар омог дорюунаар алхалалдана. Эдэнэй шанха дээрэhээ алтан наран шарана, оройдонь хүхэ номин огторгой гиигэн байна. Тиимэhээ эдэмнай аха үетэнэйнгөө харгые нангинаар үргэлжэлүүлхэ бшуу.

Б-М. ЖИГЖИТОВ
С. БАЛДУЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын 1-дэхи дунда hургуулиин 3-дахи «Б» классай октябрятанарай пионертэ абтажа байhан үе.

ҺУРАГШАДАЙ ТУҺАЛАМЖА ЕХЭ

Уланай дунда hургуулиин hурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ колхоздоо шадаха зэргээрээ туhаламжа үзүүлжэ байдаг юм.

Үнгэрэгшэ жэлэй июнь, июль, август hарануудта hурагшад куузику, капуста болон бусад ургамалнуудые 20 гектар талмай дээрэ харууhалhан байгаа. 120 хүнhөө бүридэhэн hурагшадай бригада үнгэрэгшэ жэлдэ гектарай 146 центнер хартаабха, 312 центнер куузику ургуулжа, колхоздоо үгэhэн байха юм.

Эдэнэрэй дунда эрхим ажалаараа суурхаhан Батор Будаев, Ольга Цивилева гэгшэд аймаг соогоо хони хайшалгаар үнгэргэгдэhэн конкурсдо шалгарhан байгаа. Тиин эдэнэр арадай ажахын туйлалтануудые харуулhан выставкэдэ Москва ошожо, республикынгаа гэгээрэлэй, хүдөө ажахын министерствэнүүдэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаhан байха юм.

Байгша ондо тус hургуулиин hурагшадай бригада колхоздоо баhал туhаламжа үзүүлхэ зорилго урдаа табинхай, овощ тариха талмай дээрэ наг шэбхэ зөөжэ байна. Иигэжэ тус hургуулиин hурагшадай бригада түрэл колхоздоо овощ ургуулхадань, үбhэ, таряагаа хуряажа абахадань туhа хүргэлсэжэ ябадаг hайн hайхан hанаатай hурагшад юм.

Манай корр.

Баргажанай аймаг.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Майн 1-дэ — эрхим угтамжа» — түрүү бэшэг. «Халуун ажал» — фоторепортаж. КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ. «Табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй үндэр ургасын түлөө» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Курла гэжэ тохой дээрэ» — О. Березковой корреспонденци. Партийна ажабайдалай хронико.

Гурбадахи хуудаhанда. «Илалтын замаар» — Ч-Д. Будаевай корреспонденци. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай хроникоhоо абтаhан фото-мэдээсэлнүүд. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Хүн ба байгаали. «Фотоконкурс-75» Рабселькорнуудай зүблөөн.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — «Түрэл орон доторнай». Узбегэй Совет Социалис Республика. 10.35 — «Бидэнэр байгаалитай танилсанабди». 10.50 — «Исланди» — документальна фильм (үнгэтэ). 11.20 — «Нүхэр мастер» — телеочерк. 11.50 — «Родник» — уран hайханай фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ). 12.40 — 12.50 — Забhарлалга. 12.50 — Шэнэ hонин. 13.00 — «Шатарай hургуули». 13.30 — Академик А. И. Мэкушевичтэй «Орлёнок» телестудиин юнкорнуудай уулзалга. 14.00 — «Залуушуул» гэhэн дамжуулга. Залуушуулай hаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэр (үнгэтэ). 14.45 — Концерт (үнгэтэ). 14.55 — «Баатаршалгын полевой почто». 15.25 — Футболоор кубогтай командануудай хубогта хүртэхын түлөө нааданай түгэсхэлэй 1/2 хубиин наадан. «Эйндховен» (Голланди) — «Динамо» (Киев). Голландиhаа дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 2. Спортлотогой» тираж (үнгэтэ). 16.20 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». 16.50 — «Булаг» — кинофильм. 17.40 — «Танай hанамжа» (үнгэтэ). 18.30 — «Время» — 19.00—19.10 — Забhарлалга.

Улаан-Үдэ. 19.40 — «БАМ. Мүнөө үеын агуу барилга». СССР-эй Науканuудай академиин гэшүүн корреспондент профессор В. П. Солоненкын үгэ хэлэлгэ. 19.30 — Шэнэ hонин.

«Орбита». 19.40 — «Баатаршалгын полевой почто» 20.10 — «Таанадта манай дуунууд ба хатарнууд». 20.35 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». «Совет патриотизм хүмүүжүүлгэ. 21.05 — «Родник» — кинофильм. 21.55 — 1. Футбол. «Эйндховен» — «Динамо». 2. «Спортлотогой» тираж. 22.50 — «Курылев токариин табан жэл». 24.00 — «Время».

Рассказ Георгий Дашабылов

ХҮН САГААН ХУРЬГАМНИ

(Түгэсхэл. Эхиниинь апрелиин 23-най номерто).

...Бүхэли hүниндөө зүүдэ хаража хонобоб. Тээсгэн hая эндэмнай кино харуулаа hэн. Тэрэнь дуугардаггүй кино бэлэй. Ута унжагар хубсаhатай немецүүдые манайхид туугаад ябана гээшэ гэжэ ехэшүүл хэлээ hэн. Эгээл тиимэ хубсаhатай хүнүүд гэрэймнай хорёо соо олоорoo орожо ерэнэ. Хайшаншье гэхээ ойлгожо ядашаhан би гэшхүүр дороо хоргэдсод hуунаб. Тиигэжэ байтар минии хурьган хаанаhаашьеб гүйжэ гараад, тэрэ ута хубсаhатай хүнүүдые тарайса мүргэжэ эхилбэ. Ухаа алдаhан тэдэ хүнүүд хорёо дээгүүр гүйлдэжэ гараад, хойто тээлниг соохи үрмэдэhэн, халаахай руумнай гүйлдэжэ орошобо. Гэнтэ дээрэнь хоёр далитай аэроплан бии болоод, минии хурьганай зэргэ бомбонуудые хаяжа байба. Тэдэнь тэhэрнэгүй. Тиибэшье hаань, ута хубсаhатай хүнүүд ехэл айжа, гараа үргэбэ.

Хажуудамни Мэжэд бии болоно хэбэртэй. Хоёр далитай аэропланиие заажа байгаад:

— Манай колхозой самолёт! Манай самолёт! — гэжэ hүхирбэ.

...Хүлhэ hалhан болошоhон минии hэрихэдэ, эжы hая бодонхой, сай шанажа, гэр соогуураа ябасагаана. Нагаса баабайм hэрихэй хэбэртэй. Орон дээрээ ханяана.

— Басаган-ан! Тэрэ самолёдто юугээ үгэхэмнайб? — гэжэ асууба.

— Хурьгаяа үгэхэ гэжэ hанаhамни... Тугалаа үгэхэ болоо аабзабди, — гэжэ эжы хэлэбэ.

Би толгойгоо хүнжэлөөрөө хушаад хэбтэнэб. «Тугалаа, үнеэгээшье үгэг лэ! Минии хурьганай ойрол бү хүрэг» гэжэ досоогоо шэбшэнэб.

Тиигэhээр хэбтэтэрни, элдэб бодолнууд намайе зобоожо эхилбэ. Ирбайжа енеэбхилhэн нюуртай Мэжэд гэнтэ нюдэндэм харагдаад:

— Эшхэй! Эшхэй! Хурьгаяа харамнаа! Хурьгаяа харамнаа! — гэжэ намайе наада барина хэбэртэй. Хүршэ hамгаднай хаанаhаашьеб баhа бии болоно. «Олоной хэрэг гээшэ. Үгэхэ хэрэгтэй. Эндэ юушье гамнаhанай хэрэггүй», — гэжэ байгаад дуугаралдана.

Манай колхозой самолёт гэр дээгүүрнай ниидээд гарашаhандал болобо. Дэнгэрэй Доржопаланай зурадаг самолёдтол тон адли. Дали дээрэнь табан хушуун харагдана.

Тиигэжэ хэбтэтэрээ, дахин унташабаб. Һэрихэдэм, эжы үгы, нагаса баабайм орон дээрээ hуунхай, нюдэеэ анижархёод, маани уншана. Би яаралгүй бодожо хубсалаад, нюураа угааhан хэбэртэй, хэды еды нюдэеэ уhаар норгодобоб. Нагаса баабайгаа шарайшалнаб. Ямаршьеб зэмэ хэжэрхиhэн мэтэ доо соом муу. Өөрөөшье ойлгоногүйб. Хайшан гэнэбиб?

Эжын hая хайраад шэрэм дээрэ орхиhон лепёшко хилээмэнhээ хухалан абажа, hүтэй сай аягалбаб. Нилээд удаан hуугаад, нагаса баабайhаа асуубаб:

— Хурьгаяа үгөө hаамнай, тэрэнинемнай үүсэлхэ гү?

Нагаса баабай залд гэшэбэ. Нам тээшээ hанаа зобонгёор хараад:

— Юун үүсэлхэ hэм. Колхозой хониндо табина ааб даа. Мүнгыень колхоз түлэхэ, — гэжэ аалихан хэлэбэ.

— Нээрээ гү?

— Нээрээ. Хурьганай сэн тэрэ самолёдто ошохо.

«Хурьгыем үүсэлхэгүй hаань... Үгэхэ байна» — гээд, hанажа hуутараа, эжэ эхигүй тэрэнээ хайрлашанаб. Тэрэ самолёдто минии баабай hуугаад, немецүүдые бомбодохо гү? Һүүлдэнь тэрэ кино соохидол адляар туугаад ябаха гү? Хурьгамни...

Үдэшэлэн улаан булангай гэр соо суглаан болобо. Фронтдо самолёт бүтээжэ үгэхэ тухайтаа түрүүлэгшэ Сэрэн Эрдынеев үгэ хэлэбэ. Хэды түхэриг үгэхэ тухайгаа эхэнэрнүүд үрдилдэжэ байгаад бэшүүлнэ. Эжынгээ үбэр дээрэ hуушаhан бишье ээлжээгээ хүлеэжэ ядан, үндэгэшэнэб.

— Жигжидтэн хэды түхэриг үгэхэбта? — гэhэн асуудал гэнтэ дуулдаба.

— Хэлыш даа, хүбүүмни, — гэжэ эжы шэхэндэм шэбэнэнэ.

Би бодошобоб. Хүнүүдэй бултадаа нам тээшэ харашахада, нюурни эжэ эхигүй халуу бусалаад, дуугаржа ядан зогсошобоб.

— Хэлыш, Галдан! — гэлдэбэ хүнүүд.

Би доошоо гэтэшоод байтараа, өөрөөшье мэдээгүйдөө, гайхалтай шангаар хэлэжэрхибэб:

— Хурьгаяа үгэнэбди!

Хүнүүд енеэлдэшэбэ. Түрүүлэгшэ Сэрэн Эрдынеев гараа үргөөд:

— Бэрхэш, хүбүүн. Хурьгыеш бэшэбэбди, — гэжэ стол дээрэхи саарhан дээрээ тонгойбо...

...Тэрэ hүни Бургаастаймнай нохойнууд дарья табилдан, хумхаарhандал адляар хусалдаба. Үйлсэдэ хэбтэhэн үнеэд мэгдүүгээр үүгэнэлдэбэ.

Нагаса баабай эжые аалиханаар ооглон hэрюулбэ:

— Нохой шубуун ятараа хусанаб даа? Юумэ абяархаа хэбэртэй. Тэрэ хурьгана хараха байгаат.

Холхиндогоор гуталаа үмдэhэн эжы бидэ хоёр газаа гарабабди. Би айhандаа эжынгээ гарта аhалдашанхайб.

Һара сагаан. Үдэртэл адли гэхээр. Хөөрүү хүнэй хэлээр, ном уншажа, зураг зуража hуухаар хаш. Түхэреэн сагаан hара тэнгэриин энгэртэ яларжа, хизааргүй уужам тала дээгүүр туяагаа адхан адхан байна. Газар дэлхэй дээрэ, манай Бургаастайда юунэй боложо байhые энэ hара харана ха гү?

— Хурьгамнай байхадал ха юм, — гээд, эжы hанаагаа амаран дуугарба.

Харахадам, байшан гэрэй үбэртэ хурьгамни сайбайжа хэбтэбэ. Үйлсэдэхи үнеэдүүдшье бндэнэй гарахада, номгорhон шэнги үүгэнэлдэхэеэ болинхой.

Бидэнэр гэртээ оробобди. Унтаадүй хэбтэхэдээ, нохойнүүдай үшөөл хусалдаад, hалахагүйень гайханаб. Тииhээршье байтараа, нюдэмни эжэ эхигүй анилдажа, зөөлэн бүхэдэ диилдэшэбэб.

Үглөөгүүр бодоод, наранда ёлогоодопоор газаа гарахадам, хурьгамни тэндээл хэбтэбэ. Нагаса баабайн үгөөр болоходо, эртэ үглөөгүүр бэлшээри тээшэ эжын туухa гэхэдэнь, бодожо үгөөгүй хаш. Байг саашаа, тээлниг соогоо бэлшэнэ аабза гээд, эжым ажалдаа ябашоо.

Би хурьганайнгаа хажууда ошобоб:

— Шүдхэр газари! Бэлшэхээ залхуураа гүш?

Номгон хэбтэhэн хурьган дээрээ hуугаад, хоёр шэхэнэйнь хоорондо маажабаб. Гэдэhэ руунь хургаараа хадхаад абабаб. Хурьгамни, юрэдөөш, хүдэлбэгүй. Хүхюугүй. Хүндөөр амилан хэбтэбэ.

— Аhаамш, үшөө хэдэрэлдэхэбши? — гээд, хэбтэhэн занданъ мухарюулан, нюрган дээрэнь, өөдэнь харуулбаб. Тэрэмни нэгэ hонинюор инсаглаад, шэнгэхэнээр маараба.

Гэнтэ харан гэhээм, хурьганайм самида хурга дарама хоёр нүхэн хонгойжо байбал даа. Хажуугаархн ноохониинь шуhаар будагданхай. Гайхажа гэлыhэндээ нагаса баабайгаа дуудабаб:

— Хурьгамнай самина сооро унашоо.

Үбгэжөөл hалирhаар ерэжэ, самидахи хоёр нүхэнэйнь хажуу талаар даража үзэбэ. Һүүлээрнь хэлээз шомшорон:

— Һүүлтэ энээгүүб ябаа. Хашаа соонь хааха юм аад... — гэжэ утаар шуухиран гэмэршэбэ.

— Яагааб? — гэжэ би мэгдэшэбэб.

— Шоно зуугаа.

— Хаанань?

— Харанагүй аалши? Сами руунь hоёогоо шаагаад, хүхэжэрхёо.

Тииhээршье байтар хүршэ айлай хүгшэд, үбгэд сугларба. Сайн шаараар шабаха, hүөөр угааха, хоро шарыень татажа абаха гээд хөөрэлдэнэ. Сандагай эжы гэжэ хүгшэн хурьганайм тэрэ шархые хаража үзөөд, яахашьегүй, бараг, эдэгэхэ, мал болохо гэжэ бидэниие найдуулба.

Һү асаржа, тэрэ шарха руунь адхаба. Шулуунай шүрбэhэн гэдэг нэгэ сагаан юумэ хюhажа, мүн лэ тэрэ шарха дээгүүрнь үбэнүүлбэ.

Хурьгамни үхэхэеэ болёо ха юм гэжэ hанаагаа амарhан би наадахаяа ябашабаб. Наранай орохо багта гэртээ ерэжэ, хаанаа үгы болобош, гүүлэжэ, хараалгахаhаа зүрхэ алдаhан би hэмээхэн оробоб.

Нагаса баабай hанаа алдан, нам тээшэ хараба:

— Хооhо нойтоор хаана ябанаш?

Би харюусадаггүй заншалаараа абяагүй hуубаб. Һүүлдэнь үбгэнэй ондоо юумэ дуугархагүйдэ:

— Нагаса баабай, гэдэhэм үлдэнэ, — гээд, аалихан гонгинобоб.

— Саанаш шүлэнэй горшоог соо мяхан бии. Абаад эди. Хүрэшөө hаань, халзагаад орхихо байгаа.

— Хамаагүй, хамаагүй, — гэжэ би баяртайгаар горшоог дээрэ тонгойноб. Тоhо халюурhан шүлэ заахан зэд шанагаар удхажа, мяха бэдэрнэб. Оhоош! Минии дуратай ормог! Табаг соо хээд орхиноб. Тингэхэ зуураа:

— Сандагай абатан хониёо гаргуулаад, мяха, шуhа үгөө гү? — гэнэб.

Нагаса баабайм түргэн бодошобо:

— Юун балтаhан хониёо гаргаха hэм! Тэрэ хурьгаяа алуулаа гүбди. Мал болохоёо болиhон байгаа. Һүүлтэ ехээр зуужархёо...

Би пеэшэнэй хажууда зоогдоhон мэтэ зогсошобоб. Барижа байhан шанагамни шэрэм дээрэ унахадаа, уйтайгаар, сээжэ руум халуун шүлэ адхаhандал, сошордомоор ханхинашаба.

Хоолоймни досоогоо жэржэгэнэжэ, нэгэ хатуу бүлхиндэл адли юумэн бахалзууртам тулажа ерэбэ. Гэнтэл мэдэхэдэм, хасар дээгүүрни нёлбоhон гоожожо байба.

Мяхатай табагаа шэрэм дээрэ табижархёод, хойто ханадахи орон дээгүүр унашабаб. Нэгэ шагнахадам, нагаса баабайм дээрэм ерэнхэй, аалихан дуугаржа байба:

— Бү уйла, хүбүүмни. Хурьганhааш болохо юумэн үхэдэг юм. Мяхыень колхозой амбаарта тушаагаабди. Сэрэн Эрдынеев орондонь hайн хурьга үгэхэбди гээ. Тэрэ самолет бүтээлгэндэ тугалаа үгэнэ аабзабди.

...Тэрэ ушар 1944 оной зун болоо hэн. Мүнөөшье шоно, hүүлтэ, дайсан гэлсэхэдэ, эхэhээ гээгдэжэ үншэрhэн, ута ноохотой, түхэреэн hүүлтэй, хүн сагаан хурьган нюдэндэм харагдахадал гэдэг. Тэрэ хурьгыем арьяатан шонын зуужа, мал бэшэ болгоhыень, самолет бүтээлгэндэ үгэhэн минии бэлэгые hалгааhыень мартадаггүйб. Шоно дайсан лэ hэн хойноо тэрэ фашистнуудта туhалаа ха юм гэжэ гүлмэр хонгор сэдьхэлдээ тиихэдэ этигээ hэм.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ПРАГА

АГУУ ВОЖДЬДО ЗОРЮУЛАГДАНА

ТАСС

В. И. Ленинэй түрэhөөр 105 жэлэй ойдо, фашис дарлалта мүлжэлгэhөө Чехословакиие Совет Армиин сүлөөлhөөр 30 жэлэй ойдо зорюулагдаhан «Советскэ Союзтай хэтын хэтэдэ холбоо барисаатай байха» гэhэн выставкэ Прагадахи В. И. Ленинэй музей соо нээгдэбэ.

Эгээл үнэн зүб ниитын байгуулалтын бүхы түбинүүдээр илан мандаха байhан тухай В. И. Ленинэй хэлэhэн үгэнүүд стенднүүд дээгүүр харуулагдана. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай жэлнүүдтэ баатарлиг Совет Армиин илалта түгэс зам тухай, тэрэнэй сүлөөлхы агуу ехэ зорилго тухай хөөрэhэн гэрэл зурагууд, картинанууд, документнүүд эндэ олон.

Фашизмые hамна бута сохижо илаhан тухай социалис оронуудай хани барисаа, харилсаа холбоо, дайшалхы аха дүү ёhоной харилсаа хүгжөөн бэхижүүлхэ тухай материалнууд утаа hонирхолтой.

Социализмын эб найрамдалда дуратай гадаадын политикын, арадуудай хоорондоо амгалан ёhоор зэргэ оршолгые хүгжөөлгын Ленинэй hургаалнууд выставкын түгэсхэлэй хубиие уран хурсаар элирхэйлэн харуулнаа. Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай эб найрамдалта гадаадын политика тухай, КПСС-эй XXIV съезд дээрэ hайшаагдан абтаhан эб найрамдалта агуу ехэ программые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлжэ байhан тухай эндэ хөөрэгдэнэ.

БЕРЛИН

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй уряа

ТАСС

30 жэлэй урда тээ гитлеровскэ фашизмые, япон милитаризмые hамна бута сохилго бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанартай байна. Энэ тэмсэлдэ Советскэ Союз шиидхэхы хубитаяа оруулаа. Тиин бүхы арадуудай хуби заяанай түлөө, хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ ехэ хохидол бэрхэшээлдэ opohon байна гээд гитлеровскэ фашизмые илаhаар 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй дэлхэйн арадуудта хандаhан уряа дотор хэлэгдэнэ.

Арадуудай гарза хохидол дэмы байгаагүй гэжэ уряа дотор саашадаа хэлэгдэнэ. Энэ илалтын ашаар эб найрамдал, демократи, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтэ хангагдаhан байна. Түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдэй найдамтай түшэг тулгуури — социалис гүрэнүүдэй хүсэтэ холбоо барисаан байгуулагдаа hэн.

Фашизмые hамна бута сохиhоор 30 жэлэй ойе тэмдэглэхэдээ, уласхоорондын шахардуу байдал hулаpуулхын, хархис хүсэнүүдэй хорото муухай ябуулгануудые элишэлхын тула эдэбхитэй ябуулгануудые хэхыень Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет дэлхэйн арад зониие уряалба.

ЛЕНИНЭЙ СУРТАЛ ҺУРГААЛНУУД ИЛАН МАНДАНА

В. И. Ленинэй хэтэдээ мүнхэ хэрэг, тэрэнэй агуу ехэ суртал hургаалнууд илан мандана, хүгжэлтэ дэбжэлтэ тээшэ дабшахадань, арадуудта замыень заажа үгэнэ. Ленинизмын хубилгахы, зохёон байгуулхы асари ехэ хүсэн Советскэ Союзай ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай хурдан түргэн хүгжэлтэдэ, уласхоорондын коммунис, хүдэлмэришэнэй болон национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй хүсэтэ дэбжэлтэдэ, эб найрамдалай, демократиин ба социальна хүгжэлтын түлөө тэмсэлдэ элеэр харагдана. В. И. Ленинэй түрэhөөр 105 жэлэй ойдо зорюулагдажа, социалис оронуудта болоhон баярай заседанинууд, олониитын суглаанууд дээрэ элидхэлшэд үгэ хэлэхэдээ, нигэжэ тэмдэглэhэн байна.

СОФИ. Болгариин ниислэл хотын олониитын баярай суглаан эндэ боложо, БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков Болгариин партийна ба гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ хабаадаа. БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн И. Михайлов КПСС болон дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэниие эмхидхэн байгуулагша В. И. Ленинэй ажабайдал, ажал ябуулга тухай элидхэл хэбэ.

ПРАГА. В. И. Ленинэй түрэhөөр 105 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баярай суглаан Прагадахи Сметанын нэрэмжэтэ театр соо болобо. КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугал, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд, гэшүүдтэ кандидадууд, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарьнар тэрээндэ хабаадаhан байна. КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь В. Биляк элидхэл хээ.

Баярай суглаан мүн лэ Братислава хотодо болобо.

ХАНОЙ. ДРВ-гэй олониитын түлөөлэгшэдэй баярай суглаан дээрэ ПТВ-гэй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат Нгуен Тхань Тоан дэлхэйн пролетариадай вождиин ажабайдал ба ажал ябуулга тухай элидхэл хэбэ.

УЛААН-БААТАР. Монголой Арадай Республикын ниислэл хотын олониитын суглаан Гүрэнэй опера, баледэй театр соо болобо. МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи
секретарь, МНР-эй Ар[...]
Ехэ хуралай Түрүүлэ[...]
Ю. Цеденбал, МНР-эй [...]
нистрнүүдэй Соведэй Тү[...]
лэгшэ Ж. Батмунх [...]
МНР-эй парти, правит[...]
вын бусад хүтэлбэрилэ[...]
тэрээндэ хабаадаа. МН[...]
гэй ЦК-гай секретарь [...]
Чимиддорж суглаан д[...]
элидхэл хэhэн байна.

* * *

Социалис оронуудай м[...]
городуудтахи, hуурин [...]
хонуудтахи В. И. Лен[...]
хүшөөнүүдэй дэргэдэ, [...]
гууд, баглаа сэсэгүүд та[...]
даhан байгаа.

(ТАСС).

СОФИ. Хэдэн мянга[...]
болгар хүдэлмэришэд, [...]
ператорнууд, алба хаа[...]
hурагшад ленинскэ ажа[...]
воскресннгтэ эдэбхитэй[...]
хабаадаба. 700 мянга га[...]
хүн апрелиин 20-до Соф[...]
ажаллаhан байна. Ниисл[...]
предприятинууд 10 милл[...]
лев сэнтэй продукци үй[...]
бэрилэн гаргаа. Воскрес[...]
тэ олдоhон мүнгэн хүүг[...]
эмхи зургаануудые үрга[...]
хөөр эльгээгдээ.

ВАРШАВА. Агуу ехэ [...]
диин дурасхаалые Поль[...]
арад зон нангинаар сах[...]
Апрель эндэ ленинскэ [...]
гэжэ тоологдодог заншал[...]
Ильичэй ажаhууhан, ажа[...]
hан,ород хүдэлмэриш[...]
революционно тэмсэлые [...]
тэлбэрилhэн. Польшын [...]
дэлмэришэнэй хүдэл[...]
түлөөлэгшэдтэй бата ха[...]
саа тогтооhон Крах[...]
воеводствын улад [...]
В. И. Ленинэй нэрэ [...]
дүтэ, хүндэтэй юм.

ХАНОЙ. Апрелиин 19-[...]
коммунис субботнигто [...]
мянгаад хүн габшага[...]
ажаллаба. Вьетнамай [...]
гетигүүд, Тхакба гэжэ [...]
ые hэргээлгэдэ хүдэлжэ [...]
hан ехэ бүлэг совет мэ[...]
жэлтэд В. И. Ленинэй [...]
hөөр 105 жэлэй ойн хү[...]
лэлдэ ехэ уялгануу[...]
hан байгаа. Апрелиин 19 [...]
шагай ажалай үдэр гэж[...]
носхогдоо hэн.

Вьетнамай ба совет [...]
гетигүүдэй хамтын хүс[...]
оролдолгоор апрелиин [...]
нэй hүүл багта hэрга[...]
хүдэлмэри бүрин дүүр[...]
жэ, Тхакба гэжэ ГЭС пр[...]
тээр хараалагдаhан хү[...]
хүрэhэн байгаа. Мүнөө [...]
эй гурбан блок бүхы х[...]
Вьетнамда үйлэдбэрил[...]
дэг элшэ хүсэнэй 40 [...]
центыень үдэр бури үгэ[...]

(ТАСС).

ЛОНДОН

Индохитадай арадуудта амгалан байдал олгохо!

ТАСС

Индохитадта амгалан байдал hэргээхын түлөө, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые хорихын түлөө тэмсэдэг ороной олон тоото эмхинүүдэй гэшүүд Англиин Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын байшангай дэргэдэ сугларба.

Энээндэ хабаадагш[...] даадын хэрэгүүдэй ми[...] Дж. Каллагэнда бэшэ[...] гээгээ. Урда Вьетнамай Р[...]публикын Революционно[...] зуурын правительств[...] дэрхыень лейборис [...] тельствые энээн [...] уряална.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

Манай адрес, телефонууд:

г. **Улан-Удэ,** ул. Ленина, 35. Телефоны: редак[...] 2-54-54, приёмная — 2-54-93, зам редактора — 2-[...] зам. редактора — 2-62-62, отв. секретаря — 2-50-[...] ретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-[...] сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаг[...] агитации — 2-56-23, промышленности и строител[...] 2-61-35, советского строительства и быта — 2-69-58, [...] туры и школ — 2-60-21, писем и селькоров — 2-[...] информации — 2-34-05, общественная приём[...] 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректор[...] 2-35-95, фотолаборатория — 2-33-61.

«БУРЯАД ҮНЭН» 1975 оной апрелиин 24. 4-дэхи хуудаhан. Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-02391. Заказ №[...]